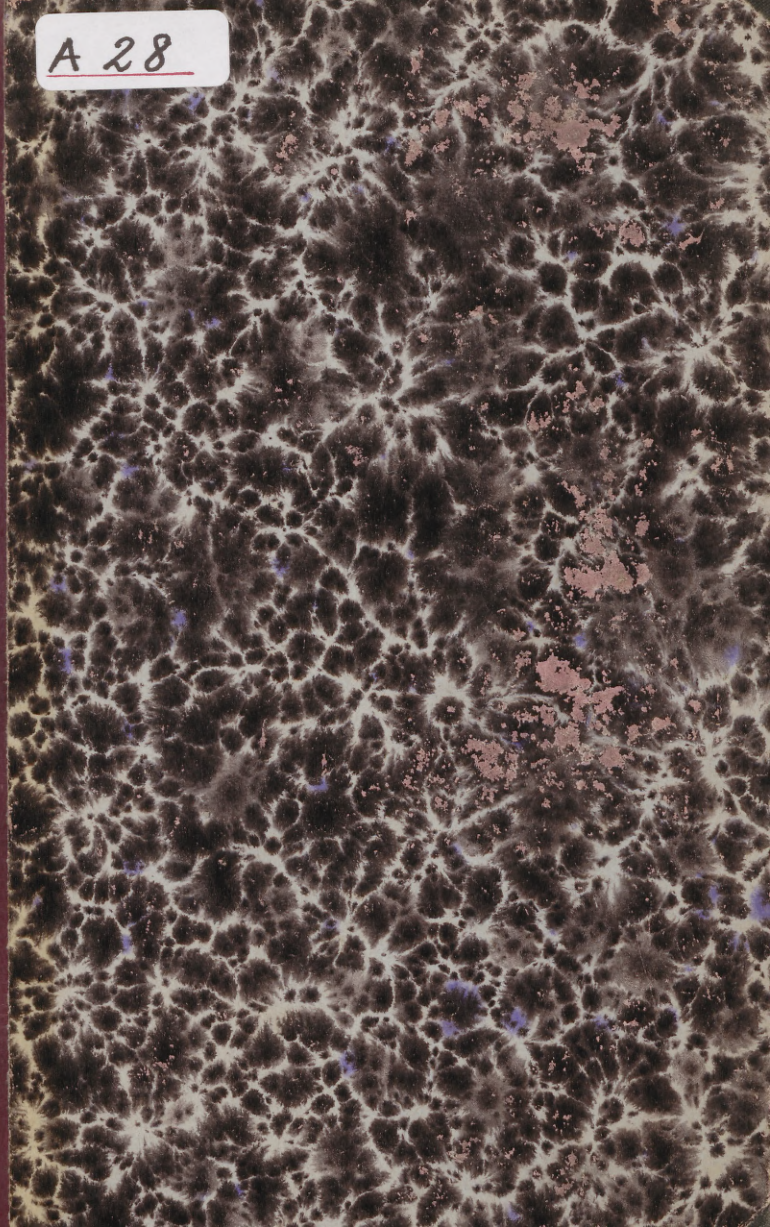
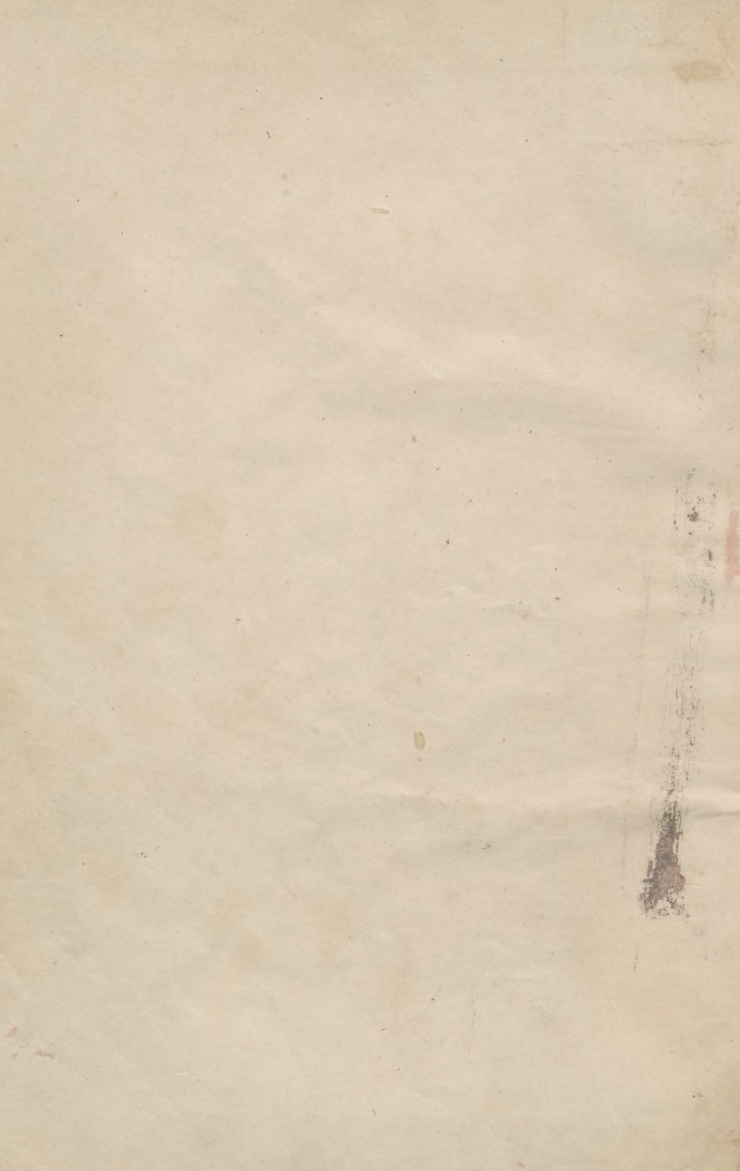

A 28

Salge neeger.

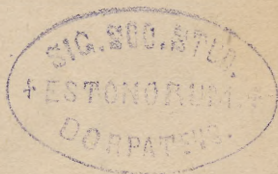

Arwas:
N. Böder'i firiasius.

Malge neeger.

Fr. Hofmanni järele eestistanud

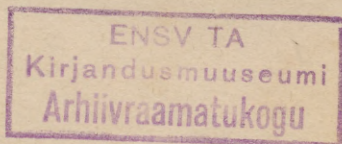
R. Laene.

Tartus:

R. Pöder'i kirjastus.

Дозволено Цензурою. — Юрьевъ, 30 Апрѣля 1894 года.
Нарва, Тип. Гнивковскаго и Грюнталь.

32 095

Mõne penikoorma tee Uuesti Orleanist seistsid Peeter Bogreenowi suured istandused; ta oli neid oma onu kääst pärandanud, kes aastad wiiskümmend tagasi, kui kehv, warandufeta mees Amerikasse oli rändanud ja seal oma tüdimata töö ja waewanägemisega ennast nii jõuka olekusse aitanud.

Warsti peale selle, kui Peeter Bogreenow Amerikasse reisis, oma pärandatud warandust wastu wõtma, suri ta armastatud abikaasa, kes wõera kliimale wastu ei jõudnud panna, ära. Et aga Peeter, nii suures majapidamises, kui tall oli, ilma naesterahwa abita läbi ei arwanud saawad, siis lasi ta ennast ühe oma nägusama orjanaesterahwaga laulatada, kes temale mõne aja pärast ühe poja ja tütre kinkis ja seega peret suurendas.

Bogreenow kaswatas oma istanduste peal, keda ümberkaudu kõige paremaks peeti, puuwillu, tubakad, suhkru pilliroogu ja kohwi ja igapääw nähti seal mõni sada päris orja kibedas töös olevad.

Ta oli ka hea südame ja mõistliku meelega peremees, kes millalgi oma orjadele liiga ei teinud, ega neilt rohkem ei nõuudnud, kui keegi seda teha suutis.

Üle kõige armastas ta aga oma lapsi, tütar Valentiinad ja poega Paawelt, ehk poeg küll oma olekuga isas seda kõige suuremad kaastundmist ei äratanud. Olgu küll, et ta alles neljateistkümmne aastane oli, oli ta siiski nii kuri ja kangekaelne, et iga orja, kes vähegi ta wastu meelt tegi, kohe ilma armuta nühelda laskis ja sellest siis ka tuli, et ei isa ega ka teised temast suurt lugu ei pidanud, ega ta meelepärast ei püüdnud olla. Seda rohkem armastati aga waike loomuga ja hārda südamelist Valentiinad, kes nii hāsti sõna kui teoga iga koormatawale kohe oma abi pakkus, kui seda nägi tarwis olewad.

Kõik, orjad kui ka kareda südamelised kujud ja ülewaatajad, kõik pidaswad temast suurt lugu ja täitsiwad hea meelega tema kõigewāhemad kui soowi. Igaühte wõis ta oma waike olekuga rōõmustada ja oma ladusa kõnega trōõstida. Ja mõnigi oli tema hārda palwete läbi nuhtlusest peasnud ja karistusest ilma jäänud. Rahutuma meelega ootaswad orja lapsed tema

külastäiku, kus ta neid ikka kõigesuguse asjadega röömustada püüdis, neile ilu ja mängu asju kinkides. Ühesõnaga armastasivad teda kõik, kuid Wiktor Sabelskile, Beetri esimese naese wennale, oli tema ja ta wend kui pinnaks filmas — ta ei sallinud neid filma otjaski. Nii ütle mata põlgatusega mõtles ta, et kogu see warandus peale Bogreenowi surma nende orja laste kätte pidi langema. — Poleks Beeter teist korda abielusse heitnud, siis — jah siis oleks tema jo selle päratuma rikkuse pärija olnud, — nii mõtles ta.

Amerika seaduste järele oliwad Paawel ja Walentiina niisamasugused, kui kõik teisedki orjad, sest nende ema oli jo ka päris ori olnud, sellepärast pidi siis nende isa Beeter neid orja seisusest wabastama ja neile priiini mised tunnistused muretsfema; ta oli aga kõige selle korda saatmise juures nii pikaldane, et ajad kadusiwad, ilma et oma nõuu oleks täidesaatmisele wõtnud. Nii sirgusiwad siis lapsed ilma kõige wähemadki kui paha aimamata, mis isa häfiline surm neile wõis tuua. Ema oli juba ammu gi furnud, kui nad alles wäikesed oliwad. Kõrgi meeleline Paawel ei wõinud uneski aimada, et ka tema soontes päris orja weri kees.

Tema mõistuse järele oliwad neegrid need kõige alatunud loomad maa peal, kelledega kõige faredamalt pidi ümber käidama. Wiktor Sabelski, keda lapjed oma onuks pidasid, püüdis ka kõigest jõuust laste päris olekud salajas pidada, seega püüdis ta ikka ennast trööstida, et ta kord kõige selle waranduse omanikuks saab.

Kes teab, kui pikkale Peeter Bogreenow oma asjaga oleks wiivitanudki, kui mitte juhtumise kombel Uue Orleani kohtu president, kes tema parem sõber oli, sinna poleks tulnud. Sellele meeldis aga Walentiina rahuline olek ja see tegi tütarlast tema meelest wäga armsaks. Selle pärast oli ka tema tütarlapse saatuse üle mures ja ta tahtis wana Bogreenowiga selle pärast rääkida. Wiktor püüdis küll, nii palju kui wõis, selle järele luurada, et nad nelja silma all juttu ei wõiks ajada, aga presidendil läks ometi õnneks oma soovid korda saata.

Ta läks oma ärasõitmise pääwa hommi-ful, õige wara, kui kõik majarahwas weel rahulifelt une hõlmas suitusid, ilma kellegisiki tähele panemata peremehe magamise tuppa. Oma nii warase ja ootamata tulekuga oli ta küll esite Bogreenowid kohutanud. Kui ta teda aga wai-

gistanud oli, siis ütles ta, et ta temaga tema laste pärast nelja silma all rääkida tahab.

Minu laste pärast? Ahwardab neid siis mõni hädaoht? küsis Peeter segaselt.

Praegu küll mitte, vastas ta hää sõber, aga tulewikus ometegi, jah.

Misjugune hädaoht?

Sinu häfiline surm võib neid kõige halwema oleku sisse saata; nad võivad selle orjades saada, kes pärast sinu surma so pändaja on.

Bogreenowi nagu läks walgeks, mõeldes, et tema süü läbi lapsed nii raskesti kannatada võiksid.

Jah! see on tõsi, ütles ta wärisewa häälega.

So tütar on mu meelest nii armsaks läinud, et ma ilma tema saatuse peale mõtlemata ja sinuga selle üle rääkimata ära ei võinud sõita.

Ma tänan sind, hea sõber, et sa mulle, mo kohut meele oled tuletanud.

Oma hea terwise peale lootes, olin ma koguni oma armsamate saatuse ära unustanud. Hirmuga mõtlen ma selle peale, misjugu õnnetust minu hooleta oleks oleks toonud kui hirmu järeldustega lõppenud!

Järgmise pääwa hommikul, peale nende juttu ajamise, sõitis Bogreenow kohtu presidendiga ühes Uue Orleani.

Mõne pääwa äraoleku järele tuli ta sealt kõige parema tundmustega tagasi. Vahkeste Wiktorid teretades, ligines ta lastele ja kallistas neid kõige suurema õrnusega ja jagas neile siis linnast kaasa toodud kingitusi, mis peale ta siis oma kirjutuse tупpa ruttas. Tema kirjutuse tua akna all kaswas aga üks tiheda oksadega põesas. Nii pea kui Bogreenow oma tупpa oli jõudnud, seisib ka Wiktor selle tiheda põesa warjul, kus ta siis oksad ettevaatlikult eemale lükkas ja uudishimulikult waatas, mis tuas sündis. Kulmu kortsutades ja wihasi sätendawa silmadega urisest ta iseeneses.

Seda ma mõtlesin. Presidendil on ometi korda läinud temaga selle üle rääkida. Ta on testamendi teinud. Sa äraneetud! — Aga testamenti võib jo ka hukka saata, ümises ta, salalikult naeratades.

Peeter ei aimanud aga sugugi, et nii häbemataalt tema järele luurati. Oli ta weel kord paberid hoolega üle waatanud, pani ta neid ettevaatlikult kirjutuslana sahtlisse. Rõõmsa ja

rahulise näoga tuli ta wälja ja läks laste juure, kes palkoni peal oma saadud kingitusi waatasid.

Walentiina lapseliku näo peale pilku heites, sosistas Bogreenow iseeneses:—nüüd wõin ma rahus surra.... Ma tean, et mo lapsed nüüd priid on ja õnnelikult elada wõivad....

Nii pea aga, kui rõõmus Walentiina isad filmas, tormas ta temale wastu, langes ta kaela ja, kõwaste pigistades, ütles ta siis: — Oh, sa mu armas, hea isa! kui ilusad asjad sa oled toonud! Ma ei tea, kudas sind nende eest pean tänama.

Kui sa ikka minu hea ja sõnakuulelik laps oled, ütles Bogreenow, tütre pead silitades, siis on sullest küll.

Kallistage, kallistage aga pealegi, ümises Wiktor iseeneses, seda rõõmust pilti wihase pilguga eemalt filmades, armastage ja olge rõõmsad, kuni kord aeg minu kätte tuleb, kus mina siin peremees olen.

Oma nägu muutes, astus ta tema nende hulka ja hakkas kingitusi waatama. Ta nägu oli nüüd nii lahke ja meel hea, kui poleks midagidki olnud; oleks aga Bogreenow ta süda-

messe mõinud näha, siis oleks ta alles tunda saanud, kuijuguft kihwtift madu ta enese majas omafs ristifs elada lastfs.

Mõni pääw peale ülemal nimetud juhtumiste saatis isa Paawelt ja Walentiinad fuhfru pilliroo wäljadele. Walentiina oli nii ütlemata rõõmus, kuna aga wenna nägu paha meelt tunnistas, et teda kodus rahu sees ei lastud olla; omas pahas meeles raius ta keppiga, mis kääs oli, ilma armuta kõik ilusad lilled maha, mis aga filma puutusiwad. Walentiina, kes oma armsamate lilled üle haleduift tundis, tahtis juba kodu tagasi pöörada, kui ta häkkitselt kella kõlinad kuulis, mis teatas, et mõni ori jälle nuheldud pidi saama.

Kuuled ja! hüüdis ta wenna poole pöörades.

Kella lüiafs! Pähme ruitu ja waatame, mis on fündinud! Kes teab, ehk mõitfin ma waest nuhtlufe aluft ta piinast peasta.

Paawel, tule lähmel!

Hea meelega, ütles Paawel, rõõmsamats saades; ma saan seega ometi fugugi oma meelt jahutada. Nii hea meelega waatan mina, kui piitsa hoobid mõne mufta felga filuwad, kes walu pärast fipleb ja nägu kortsutab; naer tahab iga kord minu üle mõitu saada, kui feda waatan.

Naerda! hüüdis Walentiina põlastawalt. Kas võib keegi teise inimese piina nähjes naerda?

Inimese! Ha, ha, ha,—naeris ilma südameta poisikene.—Ja kas siis neegrid inimesed on!

Muidugi teada, on nemad nii samasugused inimesed kui meiegi, ütles Walentiina, põlastawalt wenna peale waatades. — Aga, olgu pealegi, mis ma sinuga waidlen, ma tean ju ammugi, et sa ülekohtusel ja kurbal kombel nende õnnetumatega ümber käid.

Nad pole muud, kui ilmaaegsed leiwa raiskajad ja kelmid, ütles Paawel. Minult piits on, mis neid tööle võib sundida..... Nüüd oleme me siin!.... Kuule Kooland, mis on siin sündinud? küsis ta wanemalt ülewaatajalt.

Kooland sammus ruttuga uore peremehe poole ja ütles: warsti saab üleannetumaid orjafid—Stsipioni, Ahmedid ja Tsaidad nuheldud. Esimene saab kakskümmend hoopit, teine wiisteist ja kolmas kuus.

See on ilus. Ma arwan, et ei üksti hoopisand Stsipionile üleliia ei ole arwatud—ütles kurb poisikene. Mina jään nüüd siia ja waatan, et käsi korrapäraselt täidetud ja iga üks oma palga auusaste kätte saab.

See oleks ka ülewaataja hoolets mõinud jääda, ütles Walentiina etteheitwalt. — Aga mis kurja on need õnnetumad siis teinud, öölge, härra Kooland?

Stsijioni saab sellepärast nuheldud, et tema raskestes seaduse vastu on eksinud ja üht jooksnud enese onnis warjanud.

Kellel siis sellest kahju on?

Praegu küll kellegil. Kui see tegu aga nuhtlemata jääb, siis tahawad wiimaks kõik jooksnud meie juures õõmaja saada ja warsti ei ole meie lindude aedas mitte üht lindugi, sest nad wõllanäod warastawad kõik ära... Stsijion on eksinud ja peab tubli keretäie saama.

Orjade poole pöörades, käskis Kooland süüalust tunna ja posti külge siduda. Pea toodi ka õnnetu ori, seljapeale siutud kättega, wälja; murelikult waatas ta enese ümber. Müüd siuti teda tugewaste posti külge kinni, et liigutadagi ei saanud.

Selle peale hakkas üks tugewa kehaga neeger, kes timuka ammetid pidas, suurt piitsa kääs hoides, postile lähenema, et õnnetumale ta osa kätte anda, kui Walentiina wärisewa häälega hüüdis: — kannatage, mina tahan ise süüa-

luse kääst järele pärida, ous ta siis tõeste nii raske karistuse väärt süüd teinud?

Etšipion, ütle, oled sa siis tõeste süüdlane?

Ma olen süüdlane, ütles õnnetu ori, hirmuga filmi üles tõstes, aga mina ei võinud jo teiſiti teha, õnnetu neeger, kes minu juures ööd oli, oli uimaselt, ilma eluta maas, kui mina teda leidsin ja enese onni widaſin, kus tema jälle uimastusest härkas ja minule jutustas, et tema oma sureja iſaga weel jumalaga tahtnud jätta. Teel olivad aga nälg ja jännu teda nõnda rammestanud, et wiimaks jõuetult maha langes.

Ja selle hea teo pärast pead sa nüüd nuheldud ſaama, ütles Walentina. Ei, ſee oleks liig! Silmapilk peastke teda lahti! Ma ei taha, ei luba, et inimene oma hea ſüdamet pärast nuheldud peab ſaama.

Ja, ja, õekene, võib olla, et ſee must koer ſulle aga ilma aegu ette lobiseb, et ſinu ſüdant pehmendada, ja siis pekſu postist peaseda, ütles Paawel.—Mis sa wiivitad weel, hüüdis ta timuka poole. Silmapilk hakka peale ja anna, et nii pea ſeda jälle ära ei unusta.— Nõnda wahtides läheb minn aeg ka juba igawaks.

Ei, ei! Ärge puutuge teda! hüüdis Walentiina, ma lähen kohe isa juure ja palun, et ta õnnetumale armu annab.

Ilma lämmatawad palawust tähel panemata hakkas tütarlaps kodu poole jooksuma, nii pea aga, kui tütarlaps lähema põesade warju ära kadus, kästis kurja südamega poisikene nuhtlust algada! Kiilma wereliselt waatas tema, kui piitsa hoobid orja selja peale langesiwad, sügawaid haawasid ja liha kildusid lahti lüües. Hirmust walu kannatades, ei teinud aga pekketaw kordagi häält. Praegu, kui teda posti küllest lähti tehti, ligines ka Walentiina, rätifuga lehwitades ja rõõmuga hüüdes: isa andis teemale andeks!

Sa oled wiibinud, õekene, ütles Paawel, naeratades õe otša waatades.

Stsüxioni werist selga nähjes, tuliwad pisarad Walentiinal silmi.— See on häbemata tegu, sinust! ütles ta põlastawalt, sa teadsid jo wäga hästi, et isa minu palwed kuulma saab.

Sellepärast pidin ma ka ruttama. Isa on liig pehme, nende musta koerte wastu.

Se juurest eemale minnes, astus ta Stsüxioni ette ja teraselt selle otša waatades, ütles

ta ma arwan, et sa õõsetel enam oma sõpru wattu ei saa wõtma.....

Ilma wastust andmata, waatas neeger nii furjali temale näosse, et ta kõigest kehast wäri-fema hikkas.

Ta julgeb weel nii furjalt mu otša waa-tada! karmis meeletu poisikene wihaga.—Siduge teda uuesti posti külge!

Küllalt! ütles wana Bogreenow, tähempa-nematalt poja juure astudes. See on liig ülekohus sinu poolt, et sa minu otsust ei oota-nud. Waene Stsion on ilma süüta nuhelda saanud ja meie olemis kõik ta wastu ülekohut teinud.—Teda tarwis raskest põllu tööst wa-bastada ja maja teenijate hulka wõtta.

Isa, see on jo siis kõik wäga hea! ütles Paawel. —Et sa aga õe palwed oled täitnud, siis täida nüüd ka minu palwed.

Misjuguft? küsis isa.

Anna Stsion minule. Ta on noor ja tugew, temast wõib tublid töö tegijad loota.

Ma olen walmis sinu soowi täitma, aga ainult selle tingimisega, et sa temaga mitte furjal kombel ümber ei käi.

Kus on teised süüdlased ja kes need on? küsis Bogreenow wanemalt ülewaatjalt.

Ahmed ja Tsaida; nad rääkijiwad öö ajal liig palju.

Aga nemad on ju pruut ja peigmees! ütles Walentiina. Oh isa, küll see oleks hea, kui sa neid peksu asemel laulatada laseksid.

On see siis sinu meele järele, kui nad pulmad teewad? küsis Bogreenow, imestades oma armsa tütre otja waatades.

Ja muidugi, isakene.

Et sulle meelehead teha, siis annan ma neid sinu hoole alla.

Nii pea, kui Bogreenow oma juttu oli lõpetanud, plaksutas Walentiina rõõmu pärast käsi. Pruudi wõttis ta enesega ühes, kuna kobjale käsku andis, et see peigmehele uued riided annaks.

Ara minnes käskis Bogreenow ka tantsumastu walmistada ja andis käsu, et õhtu tella kuue ajaks kõik tööd istanduse peal seisu jääks. Kõik oliwad rõõmsad..... ainult Etšipion oli kurb. Hirmuga mõtles ta selle peale, et ta nüüd selle kurja südamelise poisikese meele walla all on, kes iga kõige wähema eksituse juures waeseid orjaksid nii hirmsaste piisutada lasseb. Ta teadis, et ka tema elu nüüd täis piina ja valu saab olema, aga ta püüdis seega ennast

trööstida ja oma mõtteid waigistada, et fõrd fõit feda ülekohut oma piinajale mitme wõrra tagasi maksta. Oma wiha warjates, püüdis ta ikka enese piinaja meele järele olla, ta käs-fusid täita.

Kui nüüd Ahmed oma pruudi järele tuli, wõis ta waewalt teda tunda, ta oli nii ütlemata naljakas omas paeltega wäljaõmmeldud walges riietes. Ka peigmees oli omas uues läikiwa nõõpidega ülikonnas palju nägusam, — iseäranes passis punane lint kurgu all walge krae ja musta näoga kokku. — Nad mõlemad oliwad nii rahulised ja õnnelikud, et isegi ei teadnud, kudas oma ootamata õnne üle oma heategijale tänu awaldada. Põlwili tema ette langedes, niisutasid nad juuandmiste ja silmapisaratega tema weikseid käekesi.

Küllalt, küllalt juba, ütles ta, oma käsi nende eest warjates.

Nüüd kinkis ta weel neile mõned ilu asjad ja käskis ka isad tänama minna.....

Hilja.... õõsel weel oli trummide mürinad ja pillide healesid kuulda, millede hulka ka neegrite rõõmu hülled kuuldusid, kes kõige paremas pidu tujus tantsu keerutasid. Wäsinult läksid nad wiimaks igaüks oma onni-

desse ja wiskaswad endid oma kõwa asemete peale. Pea magaswad kõik unehõlmas..... ainult kahe onni elanikud olivad weel ülewel. Ühes — Ahmed ja Tsaida, kes kõigewägewamale oma õnne üle tänu awaldaswad ja oma noore heategijale kõige paremad õnne ja terwist sooviswad; teises onnikeses — kõwa aseme peal lamas aga õnnetu Stsion, ühe külle pealt teise peale keerades, sest haawad walutaswad ja tegiwad ta olekud kõige kibedamaks. — Ka tema palus, — aga tema palwe oli koguni teisem. Kramplikult käsi õõrudes, tuliwad segased sõnad ta huultelt.

— Kõige wägewam waim, maksja kätte minu piinajale mu hirmust walu, — saada talle kõige hirmsamad otja! — Suur waim, juhata teda minu kätte, et ma oma südame tundmise järele temale kätte wõiksin maksta.

Waeue Stsion ei olnud ennast omas ettearwamises mitte petnud, kui ta mõtles, et ta elu nüüd palju hädasohtlikum saab olema, kui enne. — Paawliil seisis weel ikka tema kuri pill, mis ta ford tema peale heitnud, meeles. Ta tahtis talle seda kätte maksta... Ilmaarmuta nuheldes, awaldas ta iga minut oma meelewalda waese orja wastu. Waikselfelt ja kannat-

liku meelega püüdis ori kõik kurjust kanda, teades, et siis kui ta oma kätt oma peremehe vastu julgeks ülesse tõsta, temale see kõige hirmsam piin osaks saaks, aga ta hinges mäs-
sas siiski kõige koledam kurjus ja kättemaksmise himu. Eht ta küll oma meelepaha warjata püüdis, oli Wiktor siiski tema olekust aru saanud. — Ta rõõmustas ennast, teades, et ori oma noort peremeest nii väga vihkas tema lootis sest kurjusest ka enesele kasu tulewad..... Et Etšipioni enese mõrku meelitada, püüdis ta temaga kõige paremini ümber käia ja teda oma mahedate sõnadega meelitada, mis ka peagi korda läks ja neeger hea meelega tema kaasaaitajaks lubas hakada. Warsti lähenes ka see aeg, kus Wiktor oma plaani ilma salgamata Etšipionile võis avaldada ja see tuli nõnda.

Kord oli Paawel jälle orja ilma armuta peksta lasknud, et ta üht weikset asja, mis tema hooleks teha antud, mitte ei täitnud, peale piitsutamise lasi ta teda ühte kindlasse kambriisse kinni panna ja andis kõwa käsuga, et ei ükski ei tohi orjale kahetümne nelja tunni sees ei wee piiska ega leiwa raasugi anda. Ja eht neeger küll juba lapsest saadik kõikjugu piina ja ras-
kusid on õpinud kannatama, mis neil nende

peremeestelt tunda antakse, ei jõudnud Stšipion see kord ennast ometegi enam waigistada; — ta kannatus oli lõpend. Nüüd täitis kättemaksmise himu kõige suurema hägedusega ta koormatud südant. Kui metsaline trampis ja püherdas ta oma wangi hoones.

Korraga läks aga üks lahti ja sisse astus Wiktor Sabelski.

Waene Stšipion, ütles tema, kaastundliku nägu tehjes, minul on sinust väga kahju, matulin, et sugugi sinu piina vähendada. — Ma tõin sulle wiina ja ka natukene süia.... kinnita ennast ja naera oma piinajad, kes tõeste usub, et sa nüüd nälga ja jänu pead kannatama!

Oh, hea härra! häälitšes liigutud neeger, põlwili Wiktori ette heites ja tema kuue palistust suuteledes. — Teie olete nii hea!

Ma olen iga aeg walmis sind aitama, teades, et so piinaja niisamasugune ori on, kui sinagi, — ja see ep see ongi, mis mu meelt nii väga rõhub.

Kas meie peremehe poeg siis ori on? küsis Stšipion imestades.

Ja muidugi. Kas sa ei tea, et tema ema ka ori oli.

See tähendab siis, et peale meie peremehe surma teie kõik istandused enesele saate! Ja minu piinaja niisamasuguseks pärisorjaks saab, kui mina! — See on tubli palsam, mis teie nüüd minu haawadesse walate, hüüdis Stšipion rõõmuga.

Kui meeletu hakkas ta nüüd head meelt tundes hüppama ja keksima.

Kannata, sõber, praegu on veel liig vara rõõmustada, ütles Wiktor; võib olla, et peremees aga poja priiks teeb ja waranduse temale jätab.

Nii pea kui ta neid sõnu sai lõpetanud, langes Stšipion nuuksudes ta ette põlwili.

See on tõsi, ümises ta läbi hammaste. Siis olen ma ennast petnud.... siis ei või ma mitte kätte maksta.

Arwad, et mina teda vähem põlgan, kui sina? ütles Wiktor,—poleks teda olema, oleksin mina kõige selle rikkuse peremees! — Aga ära kurwasta, armas Stšipion! Kõik pole veel kadunud..... Kui meil ühes meeles tööle hakkame,—küllap ehk siis võit ikka meie poole kaldub.

Oh, minu hea, armas härra, lubage mind ja mina saan kõik teie käsud karwa pealt täitma, teades, et ma seega oma waenlasele kätte võin maksta.

Ma tahan palju enam sinu heaks teha, kui et sa seda uneski mõiksid näha.—Kui sina mind selles asjas aitada tõotad, tahan ma sind priiks teha, sind kujukaks või illewaatajaks tõsta ja sinu wihasema waenlase sinu meelewalla alla anda.—Nääd sa.... kõik hea see nii on. — See on palju enam kui sa loota mõiksid.

Jah, minu hea härra! hüüdis Stipion kõige paremas rõõmu tujus.—Ma olen teie ori, nõutke minult kõik, mis tahate ja ma wannun teile, et ma seda kõik karwa pealt täitma saan.

Ma nään, et sa minust aru oled saanud, illes Wiktor. Aga pea meeles, et sa sellest kelle-gile sõna ei lausu, — sest muidu mõiks meie nõuu wiimaks weel nurja minna. — Sõnakuulmine, kannatus ja waikimine—need on pea põhjus-
sed, mis meil meie plaani kordasaatmise juures tähele tulewad panna.

Ärge kartke, minu härra, mitte kõige raskem piingi ei saa minu suud lahti tegema.

Katju siis walmis olla, kui paras aeg kääs on. Kes teab, ehk läheb weel mõnigi hea pääw mööda, enne kui oma nõuu täidesaatmisele wõime wõtta.—Aga siiski, see on wäga hea, et ometegi ühe inimese olen leidnud, kelle peale ma lootust wõin panna.

Niisama, kui ise enese peale, oli neegri rutuline wastus.

Kui Wiktor ära läinud, hakkas palawa wereline Ahwrikaanlane, oma piina unustades, mõtlema,—mõtlema selle filmapilgu peale, kus ta oma paremaid soowisid täita wõib, kus tema oma wiha oma praeguse piinaja peale wälja wõib heita

Juba oli jällegi mõni nädal mööda läinud. Ükski ei wõinud aimada, mis mõtted Wiktor Sabelski ja Stšipioni peas tihasiwad, — mõtted, mis peremehe pojale hukatust tõotasiwad tuua. Sijemist tormi warjades, püüdis Stšipion, rahulikult nagu tehjes, ikka oma härri käsitusid tarwa pealt täita

Kord saatsiwad naabri istandikud Bogreenowi kääst küsima, kas tema nendega ühes ühe pantri peale, mis seal ligikorras nähtud, jahti ei tahaks pidada. — Et Bogreenow aga haiglane oli, siis ei wõinud tema mitte naabrite kutsed wastu wõtta, waid saatis Paawli, Wiktori, Stšipioni ja Ahmedi saadetusel pantri jahile. — Kuna härri sed hobuse selgas ratsutasiwad, käisiwad neegrid jala nende järel. Kui nüüd küttid tähendatud

paiga peale kokku oliwad kogunud, lahkusiwad nad ja läksiwad metsa mööda,—üks ühele, teine teisele poole laiali.

Stsipion ja Ahmed sammusiwad wähe maad oma härradest tagapool. Eigi weerand tundi oliwad nemad juba metsa alust mööda edasi läinud, aga ometegi weel mitte pantri jälgegi näha saanud. — Korraga kuulis aga Stsipioni teraw kõrw mõirgamist ja silmapilk kargas ta kibuwitsa põesa taha, kust poolt häälitsemine tulnud. — Nii pea aga, kui ta põesa warju oli saanud, kargas wihane loom hirmsa kisaga tema peale; oma laia käppaga andis ta temale nii tugewa hoobi wastu pahemad õla, et see põlwili langes, kuna ta terawad küüned nahka ja liha katki kraapides kuni luudeni ulatasiwad. — Ilma julgust kantamata wõttis neeger suure jahi noa ja wajutas selle kuni käepidemest saadik wihase pantri rindu. — Surma walus waarudes, langes hirmus loon Stsipioni peale, kes weel üles ei olnud jõudnud tõusta, kuna ta aga siiski seljali maas olles, mittu noa haawa looma kehasse pistis ja teda siis nii kawa kägistas, kui see kramplikult ennast kokku tõmbas ja hinge heitis. — Vooma keha eemale tõukades, hakkas ta jälle oma härrade järele ruttama, ilma selle

peale waatamata, et haawast rohkeste werd til-
kus. — Igapäädwane hirmus piin oli teda nii
tuimaks teinud, et waewalt walu tundis. Oma
noort peremeest filmades, hüüdis ta juba eemalt:
härä, panter on tapetud!

Tapetud! Kes teda tappis? küsis Paawel.

Mina, wastas neeger, ta kargas ootamatalt
minu peale ja ma kägistasin ta ära.

Kõlwatu loom! karjus Paawel hambaid
kiristades. — Kas sa ei wõinud ootada ja hüüda,
et mina oleks tulnud ja metsa looma maha
lastnud?

Wihane loom oleks mind aga selle aja sees
ammugi tükkideks kiskunud, wastas Stipion.

Kui ta ka seda oleks teinud, mis siis, sa
äraneetud ori! karjus ta wihaga. — Sinu ruma-
lus on nüüd mind sest auust ilma jätnud, mis
ma looma tappes teiste jahiliste kääst ära olek-
sin teeninud. — Pole wiga, küll ma sulle kodu
hea naha täie lasen anda, mis su selga niisa-
muti peab kattendama, kui pantri kistud haaw.
— Äraneetud koer! kui hea meelega laseksin ma
pantri asemel sinu rumala pea luusel!

Stipion wärises wiha pärast, sest kuna ta
oma osawuse eest kiitust oleks pidanud saama,
ahwardati teda nuhtlusega. Põlastawalt waatas

ta oma süsimusta filmadega selle armu heitmata poisikese peale. Wiktori hoiatav pilk aga waigistas teda.

Mis ja ilma asjata pahandad? ütles Wiktor trotsiwalt. Iga üks peab oma elu kõigekallimaks. Ma arwan, et sina Stšipioni asemel olles, seda sama oleksid teinud.

Mina — ja see äraneetud ori. Kuifugune wähe! ütles Paawel põlastawalt sõrmega Stšipioni poole näitades. Ma palun sind, onu, ära hakka mind ses asjas õppetama. Ta peab oma teo eest peksa saama, ja see on minu tahtmine.

— Mull ei ole selle wastu küll midagidki ütlemist, aga siiski tahaksin sulle head nõuu anda, mis wäese orja eksitust jälle heaks wõib teha. — Keegi ei tea ju weel, et panter tapetud on, lase temale üks kuul pähe ja ütle siis kõigile, et sinu osaw laeng talle otša teinud. Minu waikimise peale wõid ja kindel olla ja Stšipion — et nuhtlusest peaseda, saab seda sama tegema.

Jah onu, see on õige! hõiskas nliud poisikene rõõmuga. Vähme ruttu tapetud looma juure. Zulged ja aga sellest sünnimusest kellegile lausuda, ütles ta ennast Stšipioni poole pöörades, siis tea, et kõige rassem piin sind ootab — elusalt lasen ma sind praadida.

Oh härra, olge mureta! iga ühe vastu saan ma teie osavust kiitma ja ütlema, et ainult teie mind hirmsa metsalise küüsiist peastnud olete.

Neeger wiis neid nüüd tapetud looma juure. Kui sinna jõuudsiwad, oli esimene töö, et Paawel kohe kuuli selle pähe põmmutas. Oli see tehtud, kummardas ta ennast, et looma suurust mõõta, kui korraga hirmust mõirgamist kuulda oli ja ligema põõsa tagant suur panter ta kallale kargas, teda maha surus ja enese pahema käppa alla pitsitas, aga ise põlewa filmadega teiste jahiliste poole luuris. Paawel karjus hirmu ja ehmatuse pärast, kuna Stšipion noa tupest tõmbas, et oma härrale appi tõttada Wiktor haaras aga kramplikult ta kääst kinni, ega lastnud teda oma nõuu täide jatta.

Meeletu! Sa tahad oma wihasema waenlasele appi minna, kes alles wähe aja eest sind piitsutada lubas, et sa temast osawam olid.

See on õige, ümises neeger.

Poisikese olek läks ikka piinlikumaks, ta häda kisa oli südant lõhestaw. Külma wereliselt ootas Wiktor Sabelski seda filmapilku, millal werejäänuline metsaline Paawliga lõpetust pidi tegema; ta oli aga Ahmedid koguni ära unestanud, kes küll Stšipionist jõuu poolt nõrgem

oli ja kahewahel pealt waatas, kas pantri kallale minna wõi mitte; aga hea tegu meele tuletades, mis õnnetuma poisikese õde talle teinud, kargas ta jahi nuga kääs hoides pantri peale. Eht küll kergeste haawatud loom teda eemale lükkas, oli poisikene ometegi peastetud, jesi selle wiha tõusis nüüd teiste jahiliste wastu põlema. Oma ohwri rindade pealt käppa üles tõstes, waatas härritud loom kord Wiktori, kord Stsipioni poole. Iga filmapiilk oli hüppamist karta, mis neile kummagile surma ähwardas tuua. Nagu kortsutades, seadis Wiktor oma püüsi lastmiseks walmis.

See õnnelik minut on mööda! urises ta wihaselt ise eneses. Nüüd tarwis aga enese peastmise peale mõelda!

Praegu, kui wihane loom tema kallale tah-tis kargada, paukus püüs. Kuul oli pantri filma trehwanud, kes nüüd surma walus waarudes maha langes.

Paawel, kes nüüd jälle wihase metsalise küüsi oli pääsnud, kargas rusikasse tõmmatud kättega Stsipioni kallale.

Koer! Häbemata ori! karjus ta wihaga ja andis waeke orjale rusikatega wastu nägu, nii et see jalgade peal tuikus.

Miks ei tulnud sa mulle appi, kui panter mu kallale kargas? küsis ta meeletumalt ikka weel Stsipioni tagudes.

Jäta järele, Paawel, hüüdis Wiktor, wi-hase poisikese ja neegri wahale minnes, kes enam wiha, kui walu pärast wärises.

Stsipion pole sugugi süüdlane; mina hoidsin teda kinni, kui tema sulle appi tahtis rut-tada, lisas Wiktor. Ehk kui sa mind ei usu, siis küsi Ahmedilt, ka tema nägi seda.

Jah, härra, see on tõsi—kinnitas Ahmed.

Onu, siis tahtsid sina hea meelega näha, kui panter mind tükkideks oleks kiskunud, ütles Paawel terawalt. Ma tänan sind selle auusa tahtmise eest.

See on minu poolt muidugi tähelepanemata wabandamine, kui ütlen, et just mina see olin, kes metsalise elu lõpetas.

Siis alles tegid sa seda, kui su oma elu kõige piinlikumas olekus oli—aga mitte enne.
— Nüüd nään ja saan ma wäga hästi aru mis-sugused suguluse tundmused sull minu ja minu isa wastu on, kelle warju all sa oled.

Drjade poole pöörades, käskis ta neid loomade nahad seljast ära wõtta ja kogumise platsile tuua, kuhu küttid jälle koguma pidiwad.

Head nägemist, armas onukene! ütles ta pilklisult. Täna läks teil küll õnneks pantert maha lasta, aga see peab teile kallist maksma.

Nende sõnadega läks ta minema, kuna Viktor tükki aega ta järele waatas.

Rahklemata on poisikene aru saanud, et ma teda ei sallinud, ümises ta iseeneses. Rahjul — Aga miks teha Ruule Stipion! ütles ta neegrile fofistades kõwa sisse, — täna õhtu on minul sinule midagi ütelda. Nii pea kui sa töödest wabaks saad, tule kohe oma onni, ma saan sind ootama.

Stipion wangutas jaatades peaga.

Plüsi õlale wiisates, hakkas Viktor seda sama teerada mööda edaspidi ruttama, kuni Paawel ees läinud. Kogumise platsile jõudes, ei leidnud ta teda mitte seal. Ta oli — nii ütlesiwad teised küttid, — mõni minut enne tema sinna tõudmist hobuse selga hüppanud ja kodupoole ratsutanud.

Seda ma juba mõtlesin, ütles ta iseeneses. Ta ruttas isale kaebama. — Aga üks kõik! Stipion on minu nõuus ja ma loodan, et mu plaan ometi kord täide läheb.

Kui neegrid looma nahkadega ka sinna jõud-
sivad, hakkasivad nad ühes koos kodu poole
minema..

Pea jell samal ajal, kui panter Paawli
kallale kargas, ahwardas ka Walentiinad hirmus
häda oht.

Kui ta wenda jahile saates, weel isaga
mõnda oli rääkinud, läks ta lähemasse metsa,
kus tema pea aegu iga hommikune lugemise,
töö ja ka mõtlemise paik oli. Metsa alust mööda
edasi minnes, nägi ta Tsaidad, kes teda silmades,
rõõmsaste hõiskades temale wastu jooksis.

Preilikene, wõin ma ehk teile miski asjas
abiks olla? küsis ta selle käetesi suuteledes.

Praegu küll mitte, aga lõuna ajal, siis tule
siia minu järele, ütles Walentiina.

Ilm oli nii ütlemata lämmataw, et isegi
halja puude warjus jahedamad paika polnud
leida.

Walentiina hakkas, mättadest pingi peale
istudes, mis Ahmed tema jaoks sinna teinud,
raamatud lugema; aga pea tüdines ta lugemi-
sest; palaw õhk, metsa waitus ja lindude kena
laul, need kõik suigutasivad teda magusale unele.

Lõuna aeg lähenes. Armuheitmatast kõrwe-
tasivad palawad päawa kiired kõiki maad, aga

Walentiina ninus ikka weel. Korrage oli puude ja põesade wahelt kahinad kuulda ja nõelusi pea tuli nähtawale, kelle kiirgawad filmad mättadest pingi poole oliwad heidetud, kus pool tütarlaps magas. Põlewa filmade ja ülesse tõstetud peaga lähenes ta, oma terawad keelt wälja ajades, pingile.—Et aga tütarlaps ilma liigutamata—ilma elu märki andmata paigal oli, siis kadus ussi põlew wiha peagi, ennast rõngasse tõmbades, lamas ta pingi ääres maas. — Kas oma nii häda ohtliku olekud aimades, wõi magusad und nähjes, liigutas Walentiina ennast ja raamat kukkus kääst maha, ussi puutudes. Nii pea aga, kui see sündinud, ajas madu kaela dieli ja kargas abita tütarlapse peale. Hirmust ja walust äraehmatanud tütarlapse häda kisa täitis õhku. Walust, mis ussi nõelamine talle teinud, tõusis ta ehmatanult ülesse ja wiskas hirmsa looma enesest eemale.

Tsaida, kes sell filmapilgul ka sinna oli tulnud, kui madu ta noore preili kallale kargas, karjus ja oli ehmatusest kui finni naelutud; pea toibus ta. Müüd kargas ta mao juurde ja andis sellele labidaga, mis talle kääs oli, nii süguse hoobi wastu pead, et see filmapilk hingetumalt maha jäi. Siis ligines ta pingile, kus

tütarlaps minestanult maas lamas; ta haawatud käsi ripendas ja weretilgad nirisefiwad sõrmi mööda liiwa peale.

Surma hirmuga waatas ori oma armsa preili haawatud kätt. Korraga tuli aga temale nagu midagitki meele, ta heitis põlwili pingi ette ja seadis tütarlapse käe oma roosade huulede wastu. Ta imes ta haawast nii kaua werd, kui see ülesse ärkas ja käe ära tõmbas.

Tšaida mis sa teed? küsis ta imestades. Tahad sa tõeste ennast hukka saata? Minul pole enam peastmist loota, ussi kihwt on ju nii sügawale mu were sisse läinud.

— Kui see aga kohe wälja saab imetud, siis pole ta sugugi nii kardetaw, minu hea, armas preili, ütles ori, kelle silmad õnne ja rõõmu pärast sätendasiwad. — Ärge kartke, preili! Tänu kõige wägewama waimule, kes mind õigel ajal siia juhatas ja minule wõimust andis oma armsa preilile oma tänu awaldada, kes minule ja Ahmedile nii palju head teinud, — te' olete peastetud, preili. Mull läks korda kihwti teie haawast wälja imeda.

Alga sina, minu waene Tšaida, kudast julgeseid sa ometi seda teha!

Oh, mina ei karda, minu hea preili! Minult siis võiks kihwt kahju teha, kui muul mõni haaw suus oleks,—aga minul seda ei ole.

Jõuetumad tütarlast kätte peale võttes, hakkas ta rutulise sammudega kodu poole minema, kus isa juba ammugi oma armsa tütre tagasi tulekut ootas. Tütart Tsaida süles nähjes, kes palawusest ähkides maja poole sammus, küsis Bogreenow juba eemalt: mu armas laps, mis on sulle ometegi juhtunud?

Ärge ehmatage, härra, ütles Tsaida ruttuga, hirmus häda oht ähwardas meie preilid, aga nüüd—tänu wägewama waimule—on see mööda.

Mis juhtus siis sulle, mu armas laps? Ära piina mind! Ütle ruttu!

Madu nõelus mind, kui ma magama olin uinunud, ütles tütarlaps, nõrga healega, aga Tsaida tappis teda ja imes ussi kihwti, ilma enese elu peale waatamata, minu haawast wälja.

Kõige armulisem Jumal! Minu armas laps! häälitse Bogreenow kahwatades. Tsaida, jookse ruttu tohtri järele.

Kui Tsaida ettewaatlikult Walentiinad pehme sohwa peale oli pannud, ruttas ta kohe tohtri järele. Mõne minuti pärast tuli ta temaga tagasi.

Kui arst hoolega haawa järele oli waatanud, ütles ta, et see sugugi kardetaw ei ole ja et lapsukesel nüüd ainult rahu waja on.— Kui tohter ära läinud, pidi ka Tsaida tööle minema, aga Walentiina ei lasknud teda, ta käs kis teda enese juure jääda.

Ei, ei, ütles tema, full pole täna tööd tarwis teha, sest ka full on puhkamist tarwis, kui minulgi.— Eks ole õige, isa, sa annad nüüd Tsaidale ja tema mehele täiesti priiduse, ütles ta isa poole pöördud silmadega.

Mitte ainult priidust, waid kogu majapidamist tahan ma neile seada, nii et nemad mureta elada wõiwad. Oma armsa tütre peastjale ei keela ma kedagid!

Oh, isa, küll oled sa hea, hüüdis Walentiina rõõmuga.

Pisaratest niisutatud silmadega tänas Tsaida oma harrasid. Ta ei jõuudnud weel tuast wäljagi minna, kui rutulised sammud kuuldu siwad ja Paawel sisse tormas.

Tänu Sumalale! hüüdis ta, et Walentiina ehk küll kahwatu, aga ometigi terve on! Teel kuulsin mina, et teda hirmus häda oht olla äh-

wardanud, kuna aga Tsaida teda peastnud. — Imelik juhtumine, sest ka mind peastis Ahmed hirmu pantri küüsis.

Kui ta isale meelas ette tulnud juhtumist oli jutustanud, nõudis ta isalt, et see Wiktori majast välja ajaks. — Imestanud ja kohutavast jutust hirmunud isa aga seisis selle vastu ja ütles, et tema ennast ehk oma arvamises petab. — Paawel jäi aga oma tahtmise juure kindlaks.

Kui Wiktor kodu jõudis, waatas Paawel põlastusega ta peale, mis peale siis Bogreenow teda segase healega enese töö tuppä kutsus. Kurja näu ja põlewate silmadega täitis see tema kasku. Tunni aja pärast, kui ta sealt jälle välja tuli, jäi ta weel seisatades selle ukse läwele, kus õde ja wend, teda tähelepanemata, oma asju waatafiwad, — nad ei märkanud sugugi tema põlewaid pilkusi; käsi rusikasse tõmbades ütles ta enesele: rõõmusta pealegi, ja nurjatu poisikene, aga kannata weel, külap kord aeg tuleb, kus ja oma tegu mitme wõrra kahjatsema saad!

Nende ähwardawate mõtetega lahkus ta majast, kus ta ju nii mõndagi aastad lahked ja sõbraliku ülespidamist oli leidnud ja mõndagi rõõmust tundi mööda saatnud, keda ta aga enesele kalliks ei märkanud pidada, waid pealegi

hirmjale kättemaksmisele fihutas. Oli ta Stšipioni onnikesesse jõudnud, ütles ta sellele, et see teda võse ootaks.

Pooleöö aegu, kus kõik orjad raskesti pööma tööst koormatud, rahulikult une hõlmas suikusiwad, ligines Wiktor, kellegiiski tähelepainmata, Stšipioni onnikese poole. Sellele teatas ta nüüd, et Bogreenow teda enese juurest ära ajanud.

See teadus kohutas nii väga Stšipioni, et ta juba uluma pidi hakkama.

Sah, armas Stšipion, ta ajas mind minema, sellepärast, et tema ilusad poega olen julgenuid pahandada. Selle asemel aga, et Uue Orleansi minna, nagu ma Bogreenowile teatasin, tahan ma aga siia samasse ligi korda kuhugile elama jääda. Homme õhtuks muretsen ma sulle oma elu koha üle täielikumad teadust, et sa siis mulle juhtumise korral Bogreenowite üle midagi kohe teatada võid. Pea meeles, Stšipion, et sa hästi tegew ja hoolas oled, pea ka meeles, et sa minu õemehe häkilise surma juures mitte ei unesta, tema testamenti hukka saata, keda ta oma kirjutuse tuas laua sahtlis peab. — Saad sa aru?

Ma mõistan, sest Stsipationil on kaval pea.
Kõik saan ma karmalt pealt täitma.

See on hea. Head ööd!

.

Jälegi oli mõni nädal nende salalikust
nõuu pidamisest mööda läinud.

Stsipation käis korra järel iga laupäeva
ööse vastu pühapäeva Viktori jutul, nagu see
teda kaskinud.

Ühel öösel härkas Paawel magamast üles-
se ja ehk ta küll jälle uuesti uinuda tahtis, ei
läinud see tal ometi korda.

Rahutumalt keeras ta ühe külle pealt teise peale,
aga mida karsitumaks ta läks, seda raskem oli
uuesti uinuda. Ta tõusis asemelt ülesse, pani
küünla põlema, et waatada, mis kella aeg on.
Kui suur oli aga tema imeistus, kui oma uuri,
keda ta laua peale pannud, kadunud nägi olevad.

Imelik, sajatas ta iseeneses, — ometi heile
panin ma ise ta siia. Ta hakkas teda otsima,
aga kõik ilmaaegu — uuri oli tuult kadunud.

Külal mõni ta ära on warastanud, mõt-
les ta, — kes võib aga waras olla? Kes muud,
kui Stsipation, keegi muu peale tema ei käi ju

minu tuas. Kahtlemata on see mõlla roog, uuri ilu imestades, ta ära wiinud! Kudas aga tema jälgedele saada?

Mutuste pani ta ennast riidesse, läks ajas siis ühe ülewaatajatest ülesse ja teadustas sellele oma uuri kadumist ja kahtlust Stšipioni peale lükkades, käs kis ta seda enese järele tulla. Eht ülewaatja küll uskuda ei tahtnud, et see Stšipioni süü on, astus ta siiski sõnalausumata oma noore peremehe järele. — Stšipioni õnnetuseks juhtus see just laupääwa ööse olema, kus tema jälle Wiktori jutul oli. —

Nüüd on see koer ometegi lõksus! hüüdis Paawel rõõmuga, kui tühja onni eest leidis. Ta on muidugi läinud, et minu uuri julgema koha peale ära peita.

Ülewaatja, kes siamaale kahewahel olnud, pidi nüüd isegi õigeks tunnistama, et see Stšipioni tegu on.

Nii pea kui see koer tagasi tuleb, pange teda kohe ahelasse, käs kis Paawel.

Kaks tundi peale Paawli ära minekut ilmus neeger; waewalt oli ta aga üle oma onnikese läwe astunud, kui kaks tugewad kätt tema ümbert kinni hakkaswad, ta maha wis kaswad, ja silmapilgu aja pärast oli ta ahelas. —

Stfipion ei püüdnud ka sugugi wastu hakkada, sest ta teadis, et see ilma kasuta oleks olnud. — Sse- eneses arutas ta, et oma lubaga öösel väljas oli käinud, — muud süüd ta enesel ei teadnud olemad, sellepärast ei pannud ta siis seda ka suuremad tähelegi. Oma äraoleku põhjuse peale mõeldes, uinus ta rahulikult magama. Seda hirmsam oli aga järgmisel hommikul tema ülesse tõusmine.

Tõuse ruttu, ütles talle ülewaatja, jalaga wastu külge põmmutades. Noor härra tahab ise sind järel kuulada.

Noor härra?

Muidugi tema ise. Ja see on kõige parem, kui sa oma süüd tunnistand ja ütled, kuhu warastud asja ära oled peitnud.

Warastud? ma ei saa sugugi aru, mis juttu teie räägite, ütles neeger, imestuse pärast kan- geki jäädes.

Külap ja siis aru hakkad saama, kui noore härra ees oled, ütles ta weel, õnnetuma orja õnnetust ja meele ära heitmist märkades, — ära püia tagasi ajada, ainult õiglane kahjatsimine ja ülestunnistamine võib sinu nuhtlust fergitada. Waata — juba toodi puud ja tahetakse ahju kütma

hakkada — sull on väga hästi arusaadam, mis see ettemalmistamine kõik tähendab.

Tahetakse ahju kütta? Ma ei saa sugugi teie jutust aru, ütles ta uuesti.

Sa ei mõista, õnnetu? Kui oma süüd ikka tagasi ajad, saab sind tulise ahju visatud, kus sa hirmust piina tundes viimaks ometegi õigust pead ütlema. — Sa nääd nüüd, kui hirmus piin sulle osaks on määratud? Wargust nuheldakse orjadele surmaga! Ma ütlen veel kord, et ainult otsekohene patukahjatsimine sind sellest peasta võib.

Wargus! kes on warastanud? Ikka ei saa mina aru.

Kes aru saada ei taha, seda peab seks sunnitama, ütles ülewaatja, olasid kehitates.

Nüüd wiis ta raudus neegri Paawli juure, kes ülewaatjatest ja kupjadest ümberpiiratult ammuugi orja ilmunist ootas.

Juba eemalt Stsipationil filmades, hüüdis ta: nurjatu, kus oled sa minu uuri pannud?

Mis sugust uuri? küsis neeger mõttes.

Minu kuld uuri, seda sa heile minu tuast ära warastasid — ja tead seda küll. — Kuhu sa teda peitsid?

Suur waim taewas! ma ei tea mingid
sugust uuri.

Julged ja weel waletada, nurjatu! karjus
poisikene meletult.—Wasta mulle: olid ja heile
õhtu minu tuas?

Jah olin, härra!

Panid ja ukse lukku?

Ja, härra!

Siis ei võinud ükski teine peale sinu sinna
sisse saada, kui wõti sinu kääs oli!

Ei ükski, härra, aga aknast, mis teie käsu
peale lahti sai jäätud, wõis ometegi sinna pea-
seda.

Hea küll—aga kui keegi aknast sees oleks
käinud, siis oleks see ainult redeli abil võinud
sündida ja seega mõnda märki maha jätma.—
Minge ruttu ja waatage, kas rohi minu akna all
ära on tallatud, ütles ta mõne ülewaatja wastu.

Kui need vähe aja pärast tagasi tuliwad,
teadsiwad, et seal midagid sugust jälge pole leida.

Kuuled ja nüüd, häbemata kelm! Sinu
üleannetu wale tõendab, et ja süüdlane oled.—
Silmapiilk tunnistab oma süüd. Wõib olla, et
sinu õiglane kahjatsemine sinu nuhtlust fergitada
wõib, sest hirmus piin ootab sind.

Ma ei tea mingitki süüd selles asjas enese peale võtta! Ma tõendan teile, et ma teie uarist ühtigitki ei tea.

Arwad sa, et mina ühe alatuma neegri tõendust usun, naeris Paawel. — Sull läks wist korda, teda hästi sügawasje maa sisse matta, et nüüd nii sädikalt oma tegu tagasi ajad, tea siis, mida rohkem sa waletad, seda raskem saab sinu nuhtlus olema.

Ma tõendan teile, härra, et mina miskitki ei tea! ütles neeger wärisedes.

Oleks neeger Wiktori saladust awaldanud, siis — wõib olla, oleks tema nuhtlust kergitatud, — aga seda ei tahtnud ta sugugi teha. — Paawli kannatus oli lõppenud, ta käskis teda ahju juure wiia, kuhu ta ka ise järele läks.

Suure ahju juures, mis teistest elumajadest eemal seisis ja kus nii hulgale neegritele leiba ja maisi kookisid sai küpsetud, oli puid ja kuiwi hagu foku weetud. Sinna jõudes, käskis Paawel ahju eest lahti teha.

Kelm ja waras! ütles ta neegri poole pöörades, weel wiimast kord nõuan ja käskin sind oma süüd ülesse tunnistada. Kui sa aga ikka tagasi ajad, lasen ma sind ahju wisata, — ära looda siis enam armu heitmise peale!

Sunnetu Stšipion mõistis väga hästi, et see mitte ilmaaegne ähwardamine ei olnud. Hirmuga oma koleda piina peale mõeldes, oli ta nii segane, et jalgade peal waarudes ennast põlwili lasi.

Halastage, härra! hüüdis ta kõigest kehast värisedes ja surma hirmuga südameta poisikese põlvedest kinni hakkades.

Ma ei ole süüdlane, ma ei tea uurist ühtigid. Ennem tapke mind, kui et seda hirmust piina lasete kannatada. Oh, halastage. Mis asjas võiksin mina teile küll tunnistust anda, kui ma ühtigid ei teal!

Boles Paawel uuri wargust nii kindla meelega Stšipioni süüks arwanud, siis—siis oleksiwad ehk need hõrdad palwed ja kaebe hääled tema kõwa südant pehmendada võinud,—nüüd aga waatas ja kuulas ta seda kõik kõige suurema põlastusega ja weel enam täitis see tema südant. Talaga orja enesest eemale lükkades, kes ikka weel tema põlwe ees küürutas, käsks ta teisi teda abju wijata. Ilma orja hirmust kisa tähelepanemata siuti ta nii tugewasti kinni, et oma oimigi liigutada ei saanud. Nüüd lükkati teda abju suust sisse, tagumise abju nurka, kus leegid teda küll koha puutuda ei võinud,

aga nende palamus talle ometegi seda hirmus-
nad piina tegi. Kui siis puud ja aod ka ahju
olivad pandud, oodati kääsku, et neid põlema
süütda. Ehk Paawel küll neegrile wastu wali
ja armu heitmata oli, keda ta sugugi inimesteks
ei lugenud, polnud siiski kõik paremad tund-
mused ta südamest kadunud, mis ka nüüd, nagu
näha, tema metsliku tegu nii kohe korda ei last-
nud saata. Kui ta ikka weel, kahewahel olles
wiivitas, kuuldusiwad ahjust Stiipioni paluwad
kaebe hääled ta kõrwa,—ta tõendas, et ta ilma
süüta on.

Härra, halastage õnnetuma neegri peale,
ütles ülem ülewaatja. Võib olla, et ta tõeste
ilma süüta on.

Paawel raputas uskmataalt peaga.

Ei, ta on süüdlane, see on selge, tõendas
kuri pois. Kõik tunnistused tõendawad seda!

Mõni minut aega käis ta edasi tagasi;—
korraga läks aga ta nagu lahkemaks. Suba
lootis ülewaatja, et ta oma nõuu saab muutma,
—aga wale—nüüd käskis ta tuld ahju panna.

Ärge kartke, sõnistas ta imestanud üle-
waatjale, ma lasen seda pea jälle ära kustutada;
—ma tahan aga näitada, et minu ähwardus

mitte ainult lubamine ei olnud, sest kindlaste usun mina, et ta nii pea, kui leekisid näab, kõi ülesse saab tunnistama.

Põlewa lontidega lähenesiwad neegrid chju juure, kus neile südant lõhestaw kisa wastu kosis. Suba hakkasiwad kuiwad aod tuld külge wõtma, kui Walentiina kahwatanud näoga sinna jooksis ja wälgu kiirusega tuld wälja hakkas kiskuma.

Silmapilk peastke õnnetud, hüüdis ta wärisewa häälega, ta on ilma sürtal! Siin on sinu uur, ütles ta nüüd, wenna poole pöörades.

Uuri wastu wõttes, astus Paawel eemale.

Kui Stsifioni ahjust wälja kisti ja õõldi, et uur leitud, siis kuuldus rõõmu hüüd tema rõhutud rinnust, aga kartus ja hirm, mis ta tunnud oliwad teda ometi nii nõrgestanud, et hingetult maha langes. Vähe aja pärast ajas ta ennast waewaga jälle üles. Käsi rindade peale ja filmi taewa poole tõstes, sajatas ta hirmsaid wande sõnu, keda kuuldes Paawel tõeste wärisema oleks hakkanud.

Wanemal kujukal oli õnnetuma üle nõnda hale meel, et teda see kord tööst priiks lubas.

Paawel oli rõõmuga, et jälle uuri kätte sai, koguni Stsifioni ära unustanud.

Uuri kallistades, mis kalli kiwidega ilus-
taud, küüsis ta nüüd õelt, kus ta teda leidnud?

Oma paabu linnu puurist, leitsin ma teda,
wastis Walentiina.

Sinu paabu linnu puurist! kudas wõis ta
ometegi sinna saada?

Külas tema su tua lahtise aknast sisse
lendas ja tera ära tõi. Täna hommiku leitsin
mina teda sealt. Oleksid sina sugugi kannat-
likum olnud, siis poleks sull nüüd oma meeletu
teu pärast kahjatseda olnud.

Ma ei mõtlegi kahjatsemise peale, ütles ta
naerdes.

See ütlemine segas nii wäga Walentiina
meelt, et ta wastadagi ei mõistnud. Rahaselt
wenna peale waatades, läks ta ära. Kodu
jõuudes, wõttis tema weikese korwi, pani sinna
pudelikesse wiina, leiba ja liha ja weel mõne
tühja palja asja, millest orjadel hea meel, ja
ruttas siis Stsipioni onnikese poole.

Wõta, Stsipion, ütles ta lahkestest naera-
tades, korwi sisu neegri ette laua peale ladu-
des. Sa oled täna küllalt kannatanud ja sull
on kiinnitust tarwis.

Põlwili langedes suuteles ta tütarlapse
riideid.

Hea preili, teie olete päris ingel! Teie olete walge ingel meile mustadele! ütles ta liigutult. Suur waim tasugu teile teie head tegu! Waene Stsijon ei saa iialgi seda ära unestama!

Gulk aega waatas tema weel äraminewale tütarlapsel järele.

Jah, meie preili on walge ingel.

.
Kättemaksmise pääw, keda Stsijon nii rahutumalt ootas, jõudis peagi kätte ja jällegi oli mõni hea tunnikene aja merde kadunud.

Oli ilus Maikuu hommik.

Tiimhoones, lehtpuude warjus, ootasivad wend ja õde isa keshommikule tulekud. Nende walfja juuksede ja selge filmade üle ei wõinud keegi kahkleda ega öölda, et nende soontes päris orja weri woolas. Röömsaste naljatades ei aimanudki nemad, et hirmus õnnetus neid ootas. Iseärane röömus oli sell hommikul wana Bogreenow. Nii lähedaste neelas ta enesele wärsked hommikust õhku sisse ja ilutses hiilgawa päikese üle, mis temale täna weel wiimast kord paistis.

Oli tema keshommikud wõtnud, ruttas ta põldudele, et nut masinad, mis täna oma

tööd pidi algama, vaatada. — Walentiina ei olnud weel aega saanud oma igahommikuse jalutuselegi minna, kui korraga hirmust plahwatust kuulis, mis afna ruududki wärisema pani. Ohmatades kargas Paawel istmelt ülesse, kuna Walentiina furnu kahwatuks jäi.

Mis see oli? ütles Paawel wärisewal häälel, on's mõni õnnetus juhtunud?

Oh, Jumal, meie isa! häälitsetes ka Walentiina. — Paawel, ruttame!

Löötsutades lähenesiwad nad õnnetuse paigale ja ruttuga kokku kogunud neegrite tropi hulgast läbi pugedes, jäiwad nad ülemwalitseja ette seisma.

Mis on siin sündinud? küsis Walentiina. Oh, preilikene, hirmus õnnetus, — wastas see.

Ja missugune siis? hädaldas tütarlaps. — Aga kus on isa?

Kinnitage ennast, preili, — teie isa on surnud! Uue masina kattel lõhkes ja laiale pilutud tükid surmasiwad meie armsa härra. —

Ohmatuse pärast karjatades, langes tütarlaps maha, ka Paawli nagu kahwatas ja tema põlwed wärisesiwad. — Isa furnu teha peale

langedes, niisutasivad ta pisarad selle werega kaetud nägu; suure waewaga kisti teda furnu küllest ära.

Peale Bogreenowi oli ka masina meister surma ja mõni neeger raskesti haawatud saanud. Kui tohter haawad kinni oli sidunud, astus ta õnnetuma laste juure. — Walentiina oli minestusest ülesse härkanud ja nuttis kibedaste. Paawel istus kahwatu ja murelise näoga põllupeenra peal. Eiig raske oli neil endid wai-
gistada, et nad nüüd igaweste omast isast, keda nad nii südamest armastanud, lahutud olivad.

Nii pea kui surma sõnum Stšipioni kõrwu puutus, hüppas ta hobuse selga ja ratsutas tuhat nelja õuest wälja, et juhtumist kohe Wiktorile teatada.

Õnnetuse sõnumid kuuldes, hõiskas Wiktor rõõmuga. — Õnnetegi kord oli ammugi oodatud pääw kätte jõudnud! Rõõmusta, Stšipion, pea on sinu waenlane su meele walla all!

Selle samase hobuse selga kargades, kellega Stšipion sinna sõitnud, ratsutas Wiktor oma õemehe istanduse poole. Paawel ja Walentiina olivad omas kurtuses nõnda rõhutatud, et tähelegi ei pannud, kui nende waenlane, trepi ees piatades, rõõmust hiilgawa filmadega majasse

tormas, kust teda alles mõne aja eest kui hääematad wälja oli aetud. Rutulise sammudega läks ta kõige esite kadunu töö tua poole, ja ehk selle uks küll lükkus oli, ei kohutanud see teda sugugi. Kellegistki tähele panemata läks ta nüüd sinna kambrisse, kus furnu pandud, ja hakkas ilma kõige vähemagi hirmu tundmata selle taskuid läbi otsima; oli ta kimbu wõtmeid kätte saanud, tormas ta nendega tuast wälja, kalidori, kus Stsipation talle wastu tuli ja keda ta nüüd enese järele käskis tulla. Kui ta kadunu töö toas oli, oli ta esimene töö kohe kirjutuse laua kallale minna.

Waata seda, Stsipation! hüldis ta hiilgawal näol, testamenti sahtlist wälja wõttes. Paawel annaks kogu oma poole waranduse wõi rohkemgi, kui aga seda paberi lipakad enese kätte saaks, kellest ta praegu weel ühtigid ei tea, kelle wäärtust ta sugugi ei tunne.

Jah, temal oleks ta küll wabadust, rikkust ja meelwilla annud, kuna aga mina terjakotti kaela oleks pidanud riputama, aga nüüd — nüüd on asjad koguini teised ja see lipakas peab nüüd minu käte läbi hukatud saama, mis Paawlele ja Walentiinale nii wäga tarwilised oleksiwad nende plaani täide saatmiseks. —

Nüüd wõttis Wiktor, kiskus testamendi tükkideks, pani küünla põlema ja põletas ka tüki ära, millest ainult natukene tuhka järele jäi, keda ta aknast õue wiskas ja siis sellega laste õnne igaweste ära rööwis.

Muidugi, hüüdis Wiktor siis salalikult — röömusta, Stšipion, kättemaksmise tund on tulnud.

On's see aga tõsi? küsis neeger jätendawal filmil, kõigest kehast wärisedes. Muidugi tõsi! tunni aja pärast annan ma sinu kõige kurjema waenlase sinu kätte.

Nüüd ommetegi kord pidi Stšipioni tahtmine täide minema, keda ta niikaua enese rinnus oli warjanud! Dotamata röömust liigutud, naeris, hüppas ja kargas ta, aga oma raskeid piinasiid meele tuletades, läksiwad ta käed rusikasse, ta tiristas hambaid ja ümises wihaga. Wiktor, neegri metsliku olekud nähjes, oli üsna röömus ja rahuline, sest ta oli kindel, et wihase neegri kättemaksmine oma piinajale hirmus saab olema. Korraga jäi aga Stšipion waitsemaks ja ta musta näo üle lehwis naeratus. Wiktor, kes seda kõik hoolega tähele oli pannud, oli üsna imestanud, sest mis pidi ta sest muudatusest küll arvama.

Stsipation, ütles, miks sa nii iseäraline oled? küsis ta neegrilt, wõi arwad sa, et mina oma lubadust mitte täitma ei saa.

Oh ei, seda ei karda ma sugugi, mulle tuli aga meie hea preili meelde.

Tema pärast ära ühtegi muretse, see jäägu kõik minu hooletaks, ütles Wiktor kalgilt.

Aga mul on hirm, sest sugugi ei tahaks ma seda näha saada, kui teie selle hea tütarlapsaga kurjalt ümber käima saaksite. Ta oli ikka nii hea ja lahke meie mustade — iseäranis minu vastu!

Oled sa tõesti mõistust kaotanud, wõi mis sull on! Sa tahad oma härrad ja peremeest, õpetada. Kes wõi sulle keelada tegemast, mis ma tahan?

Mina!

Tõeste oled sa oma mõistuse kaotanud, sest muidu ei räägiks sa nii!

Ei, Stsipation pole sugugi nii rumal, kui teie mõtlete, ainult kättemaksimist nõuab ta. — Noor härra oli minu vastu liig kuri, selle pärast peab ta ka nüüd teiste kurjust maitsta saama, aga preili . . . preili oli kõigi vastu hea ja

felle pärast ei pea tema ka siis mitte teiste kurjust maitsta saama. Rubage mulle, et teie temale priidust annate!

Mis siis, kui ma aga sulle seda ei luba?

Siiis ütlen ma kõigile, et te' testamendi ära põletasite, vastas neeger rahulikult.

Sa sõgel karjus Wiktor wihaga, kes usub sind? — Ehk kui sind ka ustakse, mis kasu loomad ja sellest siis enesele tulewad.

Wõi tahad sa juba ennast kättemaksimisest ära öölda, ja õnnetu loll? Stsipation ei leidnud aga selle peale nii pea wastust.

Wähe aja pärast ütles ta: ennem jätan ma kättemaksimise, kui et selle hea walge inglile midagidki kurja sünniks.

Wiktor oli neegri isemeele üle, mis ta pörgu plaanisid ähwardas lõhkuda, nii raske löögi saanud; et ta aga neegrid kurjusega enese tahtmise alla ei wõinud sundida, siis tahtis ta teda kawala meelitustega nii kaugele jaata.

Mitte ainult priidust ei anna ma temale, waid ka ühe osa ta isa warandusest. Ole rahul, Stsipation, mingidki paha ei saa sinu hea preilile tehtud!

See on siis kõik wäga hea, kui teie oma lubamise täidate, ja Stsipation saab waitima.

Nüüd lubage aga mind minu endise peremehe juure minna?

Kannata weel, enne tarwis kõik jälle korrale seada, et keegi meie siin oleku üle kahtlasi mõtteid ei võiks avaldada.

Kui ta paberid, mis testamendi otsimise juures oli laiale loopinud, jälle kokku korjas, pani laua sahtli luku.

Nüüd võid sa oma herra juure minna, kuna mina võtmed wana koha peale muretsen.

Neeger täitis kasku.

Wihaselt äraminewale neegrile järele wahtides, ümises Wiktor: õnnetu ori, ta julgeb mulle weel wastu hakata ja mind ähwardada! Kannata aga! Kui ma kord Paawliga joonde saan, küll siis ta sind kätte võttan, sa rumal loom!

Enese ümber luurades, kui kunagi kurja tegija, läks ta jällegi furnu tuppa, kus ta võtmed wana koha peale pani ja siis lapsi ülesse otsima läks, et neile nende saatust meele tuletada. Ta leidis neid oma tuast, aga mis imeline nähtus puutus seal ta silma, sest rusikas kättega jooksis Paawel Stsipioni kallale, kes teda oma tugewa kättega enesest eemale tõrjus; Paawel tarjus wiha pärast ja tahtis uuesti neegri peale tormada, kui Wiktor nende wahel astus.

Küllalt juba, ütles ta furjalt, ja oled juba küll kaua peremehe osa mänginud!

Wiktori häkilise ilmutumise üle ehmatanud, jäi Paawel seisma ja teraselt ta otša waatades, ütles waewalt kuuldawa häälega: Onu Wiktor!

Muidugi, onu Wiktor, teie isa wara pärija!

Sina minu isa warapärija? hüüdis poisifene imestades. Häbemata kelm! hüüdis ta nüüd, furjemaks saades, silmapilk käsfin ma neegrid tulla ja sind kui hullu koera piitsa hoopide all majast eemale jaata.

Paawel, ära ole nõnda kärsitu! ütles Walentiina, kes nurkas sohwa peal istudes seda sõit pealt waatas . . Wiktor on ometi meie onu!

Mitte onu ei ole ma enam, waid teie härra ja peremees, wastas ta kõrgilt.

Paawli poole pöördes, lisas ta: Amerika seaduste järele on ka orja laps ori, nõnda ka teie, selle pärast käsfin ma sind, et sa põlwili mu ette maha langed ja oma tegu andeks palud . . . Põlwili, käsfin ma, ehk kui sa mu käsku ei täida, lasen ma mehi tulla, kes sind nii kaua piitsutawad, kuni liha luude peal narmendama hakkab.

Kui meeletu tahtis Paawel afna juure tormada, et abi kutsuda; Stšipion pidas teda aga oma tugewa kätega kinni.

Kallilt pead sa seda maksma, sa ära neetud ori! karjus poisikene, wihast wärisedes.

Ega see asi nii hull olegi, sest alles nüüd pead sa ise maitsta saama, kui hea piits on, keda sa nii armurikkalt waese Stšipionile tunda oled annud, ütles Wiktor mörudalt. — Sina, aga, — ütles ta Walentiina poole pöörades, kes kui murtud lill, närtsinult sohwa peal lames ja kes omas muidugi suures kurptuses nuuksus ja meeltäraheitwalt käsi ringutas, — sulle ütlen ma, et sa ilma minuta siit tuast kuhugile minna ei tohi.

Seda ööldes, läks ta upsakalt tuast wälja ja käskis Stšipioni ja Paawlid enese järele tulla.

Ilma Wiktori käsku tähel panemata astus aga Stšipion nuuksuja tütarlapse juure.

Armas preili, — ütles ta, ja ta hää lolas kaastundlikult, — ärge kartke, ükski ei tohi teile liiga teha..... Stšipion ei luba..... tall on küllalt selleks julgust ja wõimu..... Sinule aga, — ütles ta Paawli poole pöörades, — on kätte maks-

mise tund kätte tulnud! Wäriſe.... nii kui mina ennem ſinu ees wäriſeſin, kui ſina härra ja mina ſinu alatu ori olin.

See ootamata õnne rikkumine tõi poisikeſele niisuguse löögi, et ta ſugugi neid ähwardawaid sõnu tähele ei pannud ja kui neeger teda enesega ühes kättpidi wälja widas, ſugugi wastu panemise peale ei mõtlenud.

Maja ette lagendiku peale kogusiwad kõik walitſejad, kubjad ja neegrid kokku. Ilma ſelle peale waatamata, et Paawel küll iialgi kellegi wastu headuſt ei olnud teinud, kahjatsesiwad ſiiski mitmed tema nii kurja ſaatuse üle. Malasin Teid kokku kutsuda, ütles Wiktor rahwa poole pöörades, et teile kuulutan, et mina nüüd teie peremees, teie endise härra järeſtulija olen.

See on häbemata wale ja pettus! häälitſes Paawel, enese kohmetuſeſt ärkades. Minult poeg võib isa järeſtulija olla, aga ei keegi muud.

Jah, oleksid ſina minu kadunud õe poeg olnud, ſiis küll.... aga ſellel ei olnud lapſi ja et peale tema ſurma ſinu isa orja naesterahwaga abieluſſe heitis, ſelle lapſed teie olete, — ſiis olete ka teie orjad ja teil pole mingid ſugust pärimise õigust.

See on häbemata laimatus! hüüdis Paawel segaselt. Isa pole sest sugugi rääkinud.

Walitsejate ja kubjade poole pöörades, ütles ta paluwa häälega: Armsad inimesed, kes teie minu isa truud teenijad olite, öölge teiegi selle meletumale, et ta üks petis... üks kelm on, kes teiste wara ülekohtusel kombel oma kätte tahab kiskuda.

Wähe aja waikimise järele ütles üks wägematest walitsejatest, kahjatsedes poisikese peale waatades: Jah, härra Paawel, teie õnnetusets on see küll tõsi, mis härra Belski rääkis! Teie isa püüdis hoolega seda teie eest warjata, et teie orjast sündinud, ja ehk minul küll ka kahju ja hale meel teie saatuse pärast on, pean siiski seda kõik tõeks tunnistama.

Kui ka maa poisikese jalgade all praegu oleks lõhkenud, poleks see küll wist talle nii suurt hirmu teinud, kui praegune õnnetuse sõnum.

Kui hirmus muudatus! Poisikene, kes küluses üles kaswanud, kes ainult teistele oli õppinud käskusid andma ja nüüd... nüüd pidita ise teiste käsu olusets saama.... ise nii sama sugune ori olema, keda ta tänini nii hirmus põlganud, keda ta sugugi inimesteks ei pidanud.

Oh Jumal! kas tõeste tahad sa mind nii raskesti karistada, ütles ta meelt äraheitwa häälega, kuna pisarad ojana mööda põski alla weeresiwad. — Dõlge, et see kõik Belski kurjus on, kes minu wastu nii hirmus kade on, ega mind sugugi ei jalli... et ta seda ainult minu karistuseks wälja on mõelnud, ütles ta uuesti walitseja poole pöörades, põlwili tahan ma teie ees paluda, kui aga mulle mu õigus alles jääb!

Ma ei wõi, ei tohi seda, ütles wanamees, ja ta hää! kõlas kaastundlikult. Minult üht nõuu wõin ma teile anda: kinnitage ennast ja heitke rahuliku meelega oma saatuse kareda kääle alla, kellest ei keegi muud, kui härra Belski teid peasta wõib.

Ori!.. kuuled sa nüüd! ütles Wiktor kalgi külmusega. Nüüd on sull teada, kes siin käskija on. Ma oleksin sind sinu ülekohtu pärast nühelda wõinud, aga olgu weel see kord andeks antud,.... kuid edespidi püia ennast hoida! Iga kõige wähema kui wastu hakkamise juures saad sa rihma.

Paawel, kui ikka weel hirmsast unenäost hirmunud, waatas wihaga enese ümber. Ehk küll kõikide juures olijate pilgud tõendasiwad, et

kõik tema heaks kadunud on, ei võinud ta ennast oma mõttes ometegi waigistada.

Korraga langes ta põlwili Viktori ette, ja kätega selle põlwe ümbert kinni võttes, ütles ta paluwa häälega: Belski, sõber ja sugulane, halasta minu ja mu waese õe peale, ole armuheitlikum meie vastu! Võta kõik wara ja rikkus, orjad... võta kõik, kuid anna meile priidust! Katkesta meie orja kütke ja meie saame surmani sinu vastu tänulikud olema.

Põlastawa naeruga lükkas Belski teda enesest eemale.

Halastada, halastada sinu peale, kes sa alles nii hilja aja eest oma isa palusid, et ta mind majast wälja pidi ajama—wälja ajama kui mõnda koera. Ja siis alles said sa oma südamele rahu, kui su isa su palwet täitis,—ja nii suguse peale peaksin mina, kes ma nüüd siin majas käskija olen, armu heitma. Ei iial ega ilmas. Teiseks oleks see minu poolt liig suur rumalus, sinu sugust poisi, kellest tublid tööd tegijad võib loota, kautada. Sa oled nii sama sugune ori, kui kõik teised; Stšipioni ülewaatamise all saad sa tööd tegema, ja hoia ennast, et sa ta käsu vastu ei pane.

Hirmu värin lehwis kahwatu poisikese näol.

Mu Jumal, mis saab küll nüüd minust? häälitšes ta. Stšipion wihtab mind, ta saab mind hirmsaste piinama . . . mind tapma! Halasta mu peale! Eht kui sa mulle mitte priidust ei taha anda, siis müü mõne teise istandikule.

Siia maale oled sa liig kurjusega oma meelewalda pruukinud, ütles Wiktor,—nüüd on sull küll aega meele tuletada, mis külwanud oled. Küllalt nüüd sellest! Stšipion, wii teda töö juure ja waata järele, et ta seda hoolega teeb... sinu kääst nõuan ma wastust.

Bõrgliku naeratuslega jootsis neeger poisikese juure, kes ikka weel nuuksus, oma kõwa käega wõttis ta kui tangidega selle käest finni ja tahtis teda ühes enesega ära widada, kui wanem ülewatja Belski juure astus ja sellele alandliku pea nokutamisega ütles: Härra Belski, ärge saatke weel poisikest tööle — eht tulewad aga weel paberid ilmsile, mis talle paremad põlwe lubawad....kannatage kohtu härrade tulekut. Et ka teised selle poolt oliwad, pidi Belski, eht küll wastu tahtmist, ommetegi sellega leppima.

Olgu siis pealegi teie tahtmine täidetud, ma teda tööle ei saada, aga lahti teda ka jätta ei wõi, sest kui pea ei wõiks ta ära põgeneda,

ühtles Wiktor rahutumalt. — Stsipation, wii teda oma onni ja pane luku taha.

Nüüd oleks aga ka aeg wana herra töö tuba kuni kohtu härrade tulekuni pitseri alla panna, ühtles wanem kühjas.

Muidugi, muidugi, ühtles Belski, ma olen seda koguuni unustanud.

Wana herra töö tua uksele pandi kühjade ja walitsejate juures olekul pitser peale. Wiktor aga nõudis tungiwalt, et kohe, silmapilk kohtunikude järele pidi saadetama.

Kolm tundi peale Bogreenowi surma.— Kõik läks nii kähku—wõttis kohtu herra jälle pitseri ukse pealt ära, aga et sealt mingid sugust tunnistust ega testamenti leida ei olnud, pidi ta Belskid kui õiged ja seaduslikku pärijad esitelema. Ja ehk küll kohtu herra ja wanem walitseja teda mitmed moodi palusiwad ja meelitasiwad, et ta õnnetumatele lastele priidust annaks, jäi ta oma otsuse juure, sest ükski palwe ei wõinud tema kiwi kõwa südant pehmendada. — Kõige pääwa pidiwad õnnetumad nälga ja jänu kannatama, sest ükski ei julgenud neile trööstija abi pakkuma minna, niiwäga kartsiwad nad oma uut peremeest. Näitas, kui oleks kõik neid äraunustanud, — aga ei, weel oliwad istan-

duses inimesed, kes ka kahjatsedes nende saatuse peale mõtlesivad, iseäranes Ahmed ja Tsaida. — Eht küll Bogreenow neid priiks tahtis teha, polnud see temal aga ometegi veel mitte korda saadetud, ja nii pidivad siis nemadki jälle Belski orjad olema.

Tsaida, ütles Ahmed, õhtul oma onni tules, mu süda nutab werd, et meie hea, armas preili nüüd nii wäga õnnetu on.

Ka mind rõhub kurptus, nii et mina kas wõi oma elu tema eest jätaaksin, ütles Tsaida naites.

Aga mis peaksite küll meie tema heaks tegema, nuuksus Ahmed meelt ära heitwalt. Bisaratega ma ometi seda teha ei wõi; meie peame mõnd paremad abinõuu otsima, kellega preilid sest hirmsast õnnetumast peasta... Ma mõtlen, et meie ühes temaga.... ära peame põgenema.

Kuhu kotta?

Tehassise. Hiljuti rääkis wana hea Rootland, et seal liig wähe neegrid pidada olema. Sa iga neegrile, kes sinna lähed, antakse silmapilk priidust.

Kudas wõime meie aga Tehassise saada?

Kuni Uue Orleani lootõituga, sealt istume auru laewa peale, kes meid ilma suurema wae-wata sinna sõidutab.

Auru laewa peal nõutakse aga raha, kuna aga meil kummalgi feda ei ole.

Tõsi küll, ütles Ahmed, pahaselt raha puuduse peale mõeldes.

Korraga muutis aga tema nägu palju lahkemaks ja rõõmuga hüüdis ta: Tsaida, meil on raha.... õige palju raha! Meie hea preili wõib küll niipalju raha saada, et terve istanduse Tehasõis wõib osta!

Tõeste on see rõõm sind ogaraks teinud!

Ei sugugi, sest wäga hästi tean ma, mis räägin, ja kui oma plaani sulle awaldan, saad sa isegi feda õigeks tunnistama. — Kas oled sa millalgi feda raud kasti tähele pannud, mis wana hõrra magamise tuas seisab?

Mitu korda.

Tead sa ka, mis seal sees on?

Tsaida wangutas eitawalt peaga.

Mina aga tean. Kord tegi wana hea hõrra minu nähjes kasti lahti, ja mis ma nägin.... kast oli tulla ja kalli kiwidega täidetud!

Olgu küll, et ta kallist warandust täis on, — ta pole aga meie oma, ütles Tsaida nukralt.

Täna õhtu toome selle kasti, peastame oma armsa preili tema wangi kerkast ja põgeneme ühes Uue Orleani... Saad sa nüüd minust aru?

Jah, Ahmed, see on tõeste hea nõuu....
aga...aga kui meid kätte saadakse, siis ootab
meid muidugi surm.

Meid ei saada aga kätte!

Aga ometi.

Siis sureme oma hea preili eest, kostis
Ahmed lihtsalt.

Tsaida langes ta kaela.

Tulgu mis tuleb, aga oma head, armast
preilid peame me' ometegi peasta katsuma, kinni-
tasivad mõlemad.

Selle aja sees, kui nad nõu pidasivad, oli
dues juba kaunis pimedaks läinud.

Mine sina nüüd jõe ääre ja waata, kas
mõnd lootfikud leiad, kuna mina seppipajast
saagi lähen tooma, mis mull minu töö juures
tarwis läheb; oled sa lootfikud leinud, siis tule
wana herra magamise tua akna alla, kus ma
sind ootama saan.

Kui onnist wälja astusivad, oli kõik wait
ja waga, ei olnud kuhju ega kahju kuulda.

Kui Ahmed õnnelikult sae kätte sai, ligines
ta roomades kuni härraste majani. Ühest aknast
tuld filmades, ronis ta jalamaid puu otsa.

Wiktorigid nähjes, kes rutuliste sammudega
tuas edasi tagasi käis, ümises neeger iseenesjes:
seda parem, sest nii ei kuule ta sugugi, mis
maja teine pool otsas sünnib. Ettevaatlikult
puu otsast maha ronides, ligines ta kadunu
magadis tua aknale. Akna ees oli raud wõrre,

teda ta nüüd südikalt wiilima hakkas. Nii pea kui selle tööga walmis oli, ilmus ta Tsaida.

Bootsik on walmis, fofistab ta rõõmuga.

Afna ruutu katki tehjes, tegiwad nad afna lahti ja pugesiwad tuppä, kus siis läsi kaudu kasti hakkasiwad otsima.

Siin ta on, ütles Tsaida, aga mina teda küll tõsta ei jaksa, sest nii raske on ta.

Jäta teda minu hooleks, wastas Ahmed.

Käsihaudade abil tõstis ta wäheste waewaga kasti afna peale; nüüd upitas ta teda wälja, wõttis turjale ja sammus siis jõe poole. Kasti lootikuse pannes, hakkasiwad jälle tagasi rutama. Tuas, kus uus peremees oli, põles ikka weel tuli. Nad tahtsiwad ootada, kuni ta sealt ära läheb. Ennast ligema põese warju peites, waatasiwad nad kannatamatalt ja waljust tufsuma südamega walgustatud afna poole.

Arwata poole tunnilise piinliku ootamise järele kustus tuli.

Nüüd on paras aeg, asjaga peale hakata, ütles Ahmed. Ta tõi redeli, pani seina najale ja hakkas siis orawa osawusega ülesse ronima. Teise korra afna all seisma jäädes, floppis ta tasakeste wastu afna ruttu. Hinge kinni pidades ootas Tsaida redeli all. Ahmed floppis uuesti, ja ikka weel, aga wastust ühtigid. On ta juba magama jäänud, mõtles ta rahutumalt. Wiimaks läks aga aken lahti ja Walentiina

pea tuli nähtawale. Ta imestas, et nii hilja öösil ta truu ori nii kardetawad teed ette oli wõtnud.

Ahmed, sina siin? Mis sull tarwis?

Tasem preili, ma tulin teid peastma, ütles neeger waewalt kuuldawa häälega. Tulge afnast wälja ja ma wiin teid kätte peal alla... Ärge wiivitage preili!... See on lühikene ja iga silmapilk kallis!

Oh sa hea ja truu Ahmed, ütle mata rõõmus olen ma, et sa mind meele tuletasid... aga sinuga ühes ma küll tulla ei wõi... sa kantad oma elu, kui sind kätte saadaks. Mine rahuga oma onni ja jäta mind minu praeguse olekusse... Olgu ta küll raske, aga Jumala abiga läheb mul ometegi korda, seda kõik ära kannatada!

Kad ei saa meid kätte, ütles Ahmed! lootus on walmis; me' oleme siis juba kangel, kui Wiktor meie põgenemist märkab.... Palun teid preili, kuulge ühe waese, alatu orja nõuu andmist! Teie ei tohi, ei pea mitte Belski ori olema, kes teie kõige kurem waenlane on.

Kuna tütarlaps ikka weel kahtlaselt mõttes seisis, teadmata, mis ta tegema pidi, wõttis neeger oma tugewa kättega tema ümbert kinni ja tõstis afnast wälja. Ta lasi seda kõik rahul olles sündida. Sõnalausumatasti tõi Ahmed ta redelid mööda alla ja hakkas teda süles kandes siis jõe poole ruttama. Tsaida peitis redeli põe-

fade wähele ja läks nende järel. Maja ligidal olles, lasi tütarlaps ennast wagaselt edasi kanda, nii pea aga, kui juba wähemaal eemale saiwad, kargas ta sülest maha.

Pea, Ahmed,—ütles ta—nüüd on suurem häda seljataga ja ma wõin nüüd küsida, kus minu armas wend on?

Härja Paawel on ka wangis.

Teda tarwis ka peasta, sest Belski põlgab teda weel enam kui mind,—häbi oleks meil teda ta hõelama waenlase kätte jätta ja ise põgeneda.

Mis on muul teie wennaga tegemist? wastas Ahmed. Oma elu kalliks pidades ei usalda ma tema heaks midagi teha, kuna ta jo minu wastu ka armu heitmata on olnud.

Ilma temata aga mina ei põgene. Armas-tusest minu wastu pead sa ka teda peastma.

See on wõimatu, preili; ütles Tsaida, sest oma wihasema waenlase onnis on ta kinni.

Kelle onnis?

Stšipioni.

Mu Zumal! häälitšes tütarlaps. Waene Paawel on selle meele walla all.... Stšipioni meele walla all, kellele ta nii wäga palju kurja on teinud! Olgu mis on, meie peame katsuma, ehk saame teda aga peasta. Stšipioni onu ei ole siit kaugel. Pähme tema juure. Urge karike, mu armsad, ta ei sa meid mitte wälja andma.

Ehk küll Ahmed ja Tsaida kõigest wäest selle wastu seiswad, kiinnitas tütarlaps, et tema

ilma wennata ometegi ei põgene. Nutulise sammudega tõttas ta Stšipioni onnikese poole, truud orjad raske südamega ta järele.

Korraga kuuldus Tsaida huultelt hirmus kisa. Meie preili võeti kinni, fosistas ta meelest.

See oli raske filmapilk truu neegritele, juba mõtlesivad nad, et nende ots kätte tulnud; kui nad aga nägivad, et tütarlaps Stšipioni saadetusel nende poole tuli, sai nende süda palju kergemaks. Stšipioni imestus oli suur, kui ta Ahmedid ja Tsaidad filmas.

Mis tulite teie seie? küsis ta neilt.

Remad peastivad mind minu wangi hoonest, ütles Walentiina.

Tubliste tehtud. Praegu tahtsin ma just teid teie kitsikusest peastima tulla, aga ma olen ometegi wõibinud. Aga mis teie siis nüüd veel ootate, et ei põgene? Ahmed, on jult ta paat juba walmis pandud?

Jah!

Pähme siis, ma saadan teid.

Stšipioni ette astudes ja selle kääst kinni wõttes, ütles Walentiina nuuksudes: ilma wennata ei taha ma põgenada, Stšipion, ta on minu meele walla all, lasse teda lahti ja ma saan igaweste sinu wastu tänulik olema.

Härra Paawlid lahti lasta? Ei ilmaski! ütles neeger kindlaste. Urge paluge minult seda. See on koguni wõimatu!

Stsion, hea Stsion, halasta tema peale, palus tütarlaps.

Oma kõige kurjema waenlase peale halastada, kes mind nii hirmsaste piinas? Kudas külm, nõnda lõikus, sest ta ise on seda enesele oma kurjusega ära teeninud. — Ärge lootke selles asjus minu armu heitmise peale, preili. Teie armastate ja olite hea waele neegrite wastu, selle pärast peate teie ka jälle prii olema. Teie wend, kes aga waeleid orjastid nii raskesti piinas, peab nüüd ise maitsta saama, kui hea see talle meib, keda ta enne nii lahkesti teistele jagas.

Stsion, ta on ju minu wend!

Aga, kas oli tema ka waele musta neegritele wend! Ei. Ta ei sallinud waest Stsioni ja peksis teda. — Stsion nõuab kättemaksmist.

Tütarlapse silma pisarad ja palwed ei wõinud ometegi kurja neegri kiwi tõwa südant pehmendada, kes oma tahtmise juure kindlaks jäi ja ütles: walge ingel peab prii olema, wend Paawel aga oma kurjust enne heaks tegema. Tema metslikus südames oli ristiusu õpetus tundmata, kes kurja heaga käsib tasuda. Ta süda nõudis ainult kättemaksmist.

Minge, preili, ütles ta kindla häälega. Ühedki palwed ja pisarad ei wõi teie wenda ta orja kütkest wabastada. — Eiig palju nõuate te minult! Kui mina teda põgenemisele aitaksin, mis ootaks siis mind ennas? Härra Belski on teie wenda minu hoidmise alla annud, ja ma

pean teda ka siis truuste hoidma. Vasekin ma aga teda jooksta, siis pean ma ise oma eluga tema eest hea seisma. Ei, ei preilil! Siis peaksin ma küll rumal lamba pea olema, kui oma kurja waenlase peastmise pärast võlla sambas ripun. — Põgenege preili, ja olge õnnelik, teie olete seda ära teeninud.

Valentiina sai väga hästi aru, et ta palwed midagi ei mõjunud; ehk ta ei võinud jo ka seda nõuuda, et truu ori ta kurja wenna eest oma elu oleks pidanud kaotama, ei, ta süda ei lubanud seda sugugi. Stšipion oleks küll ka ühes nendega põgeneda võinud, aga ta ihaldas jo kätte maksmist.

Ahmed ja Tsaida ootavad teid, preili, ütles Stšipion, kui nägi, et see ikka veel wiivitas. Kas walge ingel seda tõeste näha tahab, kui tema truud alamad surma saakšiwad — sellepärast, et nad teda peasta tahtšiwad?

Muidugi eil ütles Valentiina kurwalt. Oh minu waene, õnnetu Paawel, ohkas ta, ehk minu süda küll werd tilgub, pean ma sind siiski maha jätma ja üksi ära põgenema. — Sumalaga siis, ja kuri halastamata Stšipion, aga veel palun ma sind, pea ikka meeles, et Paawel minu wend on! Mina ja minu isa ei ole jo iialgi sinule ega sinu kaaswendadele ülekohut teinud, ega teilt rohkem nõuudnud, kui teie teha suutsite.

Jah, see on õige. Walge ingel ja härra Bogreenow oliwad itka head meie vastu. — Stsion ei saa seda iialgi ära unestama. Küllalt nüüd sellest! Ruttage, preili.

Ma lähen, aga terwita ka minu waest wenda; Stsion, ma palun, ära ole liig kare ta vastu; ta kurptus on ilma selletagi küllalte suur.

See meelega oleks ta küll weel kord wenda näha tahtnud ja sellega Jumalaga jätanud, aga Stsion ei lubanud seda, sest kui pea ei oleks Paawel ka teda kui kaastegelast ta õe põgene-mise juures üles wõinud anda. — Tütarlaps pidi siis sellega leppima, ta läks ja Stsion saatis põgenejaid kuni kaldani. Walenttiina riie-tele suud andes, pööras ta ennast siis Ahmedi poole ja sosistas sellele kõrwa sisse, et ta nii ruttu kui wähegi wõimalik Uue Orleani püüaks jõuda ja nõnda siis taga ajajate küüsisst peasta. Rootsik libines kaldalt ja weel kuuldus wiimne „Jumalaga“ ja siis oli kallas põgenejate filmist paksu pöösade warju kadunud. Weel wiimtas Stsion mõni minut kaldal ja hakkas siis oma onni poole tõttama, kus Paawel, tema kättemaksmise ohwer, kinni sütnud kättega onni nur- kas lames; ta püüdis uinuda, aga uni põgenes temast—ta filmad ei läinud kinni. Nii pea kui neeger tuppä astus, pigistas ta filmad kinni ja tegi kui magaks ta; kure neeger wõttis aga kui were jänuline tiiger oma tugewa käega ta õe-

last kinni, raputas teda ja ütles, tõuse üles ori, su peremees tahab sinuga rääkida.

Põlgtust warjades, tegi Paawel filmad lahti ja wahtis tuimalt pörandale. Nüüd wõttis neeger istme ja istus oma ohwri ette; käsi rindade peale pannes waatas ta põlewa ja uuriwa pilguga õnnetuma poisikese poole. Oli ta teda juba küllalt üksikilmi wahtinud, ütles ta wiimaks:

Noh, Pawli härra, nüüd on aeg, et ka meie oma asju arutama hakkame.

Ma tean, mis sa seega öelda tahad, wastas poisikene rahulikult. Aga ehk ta küll pealt näha rahuline oli, wärises siiski ta hääl. Tee minuga, mis sa tahad, sull on nüüd selleks wõimust. Wõi arwad sa, et ma sult armu ja halastust hakkam paluma, ei, seda sa ära looda, — sest mõttes petad sa ennast. Sa wõid mind küll piinada ja oma tahtmistega kurnada, aga seda ära sa looda, et ma ennast sinu, ühe musta koera ees alandama saaksin.

Etis meie saa näha, kui pikalt sinu uhkus ja isemeel kestab, saame näha, mis sa räägid, kui minu piitsa hoobid sinu selga langewad, — kui sa põlul kõrmetawate pääwa kiirede all tööd pead tegema. Kergitust ära sa enesele looda, sest sa oled ju ori — nii samasugune ori, kui kõik mustadki; ükski asi ei wõi sind sinu piinast peasta, sest mingid sugust tunnistust pole sulle su isast maha jäänud, mis sinu praegust olekut kergitada tõetaksivad. Kõhus on kõik paberid

läbi waatanud ja selle sarnast mitte leidnud. Seaduse järele on Belski sinu ja kõige waranduse pärija ja seega siis sinu tulewane peremees, ka on tema mind juba sinu üle walitsejaks ja walwajaks seadnud.

Paawel oli ikka weel lootnud, et peale isa surma mõned tunnistused leitakse, mis tema seisu korda muudaksivad, aga ta oli ennast ilma aegu neis lootustes petnud, sest nüüd kuulis ta, et kõik kadunud on— kadunud kõik, ja ta pidi oma kõige wihasema waenlase ori ja kättemaksmise ohwer olema.—Ta nägu kahwatas ja hirmus mõte tekkis ta rindu. Röhum hüüe libises üle ta huulte ja pisarad jooksiwad mööda kahwatand palgeid.

See on võimatu, ütles ta nuutsudes. Stsipation, sa waletad — sa tahad aga mind hirmutada! Ütle mulle, et su jutt kõik wale on ja ma tahan sulle priidust anda ja sind kõige rikkamaks neegriks teha.

Sugugi pole ma walet rääkinud, sest kõik on nii tõsi, kui ma ütlesin, wastas Stsipation külmalt rahuga. Mis aga minu priidusesse puudub, sellest ärge enam rääkige, sest juba on härra Belski mulle seda kätte annud. Ta on palju parem kui sina.

Nii äraarmamata ruttu oli nüüd Paawli kõrk olet kadunud, kellega ta alles silma pilgu aja eest oli kiitlenud. Kindlas uskus, et kõik talle kadunud, heitis ta ennast oma kurja saatuse alla.

Meeletumalt nuutsudes ja käsi sõrudes wiskas ta ennast jälle pitäli, kuna kuri neeger salalikult naeratades ta piinliku oleku üle head meelt tundis.

Juba nüüd ulud sa, ütles ta temale; mis pead sa aga weel siis tegema, kui see kõik täid läheb, mis sind ees ootab, ja keda sa nii väga kardad! — Küllalt juba kiinumisest, — ma ei salli seda.

Aga et Paawel ikka weel nuutsus ja mitte waib ei jäänud, siis wõttis Stsipation piitsa, mis ta ikka wõõr wähele kandis ja andis sellega paar napsu wähele poisilele wasta selga.

Nääd sa nüüd, mis iga tõrkumise juures su pall on, kui minu käsku ei kuule. — Kuula ja pane tähele, mis ma sulle ütlen ja mis sull edaspidi ootada on: oma kurjuse eest, mis sa omal ajal minule üles oled näitanud, tahan ma sind piinama ja kõik sinu teod sulle kuhjaga kättemakssta.

Anna andeks! Halasta minu peale, sest oma rumala peaga olen ma seda kõik teinud, palus Paawel.

Sulle andeks anda, kõige nende piinamiste peale, mis sa mulle tunda antsid? Tuleta meele, kuidas sa mind piinasid ja minu werd imesid! — Sa nüüd tahad sa weel, et ma sulle seda kõik andeks annaksin!

Kas minu õnnetu olek siis sugugi sinu kõwa süddant ei liiguta? ütles ta paluwalt, kurja neegri otsa waatades. — Heile alles olin ma prii, rikas ja kassija, aga nüüd oma kurja waenlase ori! — Kas ma juba seega küllalt karistatud ja alandatud ei ole?

See kõik ei liigutanud aga sugugi Stsipation; ta kuri pill ei awalbanud mingisugust kaastundmist ega armu heitmist.

Mis puudub see minusse, et sa õnnetu oled? Suur waim nuhtleb sind su kurja tegude pärast, aga mina,

et sa nii armu heitmata mu wastu olid.—Meie rehnungid sinuga on suured, palju suuremad, kui seda armatagi võib. — Nüüd tahan ma aga kõik, mis sa mulle teinud, kord korralt meele tuletada ja kätte tasuda.

Ei, ära tee seda! halasta minu peale. Ma tean küll, et ma sind sagebaste nuhtlesin, aga unusta, unusta kõik, mis meie wahel sünninud ja tuleta ainult seda meele, mis mulle peale minu õnnetuma isa surma on sünninud.

Seda ära minult nõua, ei. Enne ei jää ma rahule, kui sulle su kurjust olen kättemaksnud, wastas neeger kalgilt. Tuleta meele, kui sa mind ilma aegu piitsutada lastsid, et ma õnnetumad, pool surnud neegrid kõigel oma onnis warjasin. Ja nüüd nõuad sa, et ma sulle kõik seda andeks annaksin.

See oli tõeste minuist ületohus, hea Etzipion, ma kahjatsen seda isegi! Aga ma olin härritud, sest sinu juttu, kellega sa ennast wabandasid, pidasin ma waleks, kellega aga ennast nuhtlusest peasta püüdsid.

Ära waleta! ütles Etzipion. Sa teadsid wäga hästi, et ma süüita olin, aga sull oli hinna mind piinama, — miks ei ootanud sa õe tagasi tulekut, kes mulle andeks andmist oleks kuulutanud.

Paawel tundis ja sai wäga hästi aru, et ta kõige juures süüdlane on. Ta waikis, ega püüdnud sefs asjas ennast enam wabandada.

Ja siis, lihas neeger, kui sa mind uuri wargaks tegid ja ahjus praadida tahtsid, — kas polnud see siis ometi kord hirmus tegu.

Ma mõtlesin, et see tõeste sinu tegu on, ütles Paawel rutuga, sest kõik tunnistused oliwad ju sinu wastu.

Kui hirmsa piinaga ahwardasid sa süüita ja ilma abita neegrid! Tuleta meele, kudas sa mind kui koera enesest jalaga eemale lükkasid, kui ma põlwepeal seistes sinult armu palusin. Tänu walge inglile, kes mind peastis, sest muudu oleksin ma lüütuks ja tule surma pidanud surema.—Seda meele tuletades, mõtlen ma ikka,

tudas ta seda sulle kätte maksta. Tuba homme lasen ma sind ahju wiskada,—walmista ennast surma wastu.

Nende sõnadega astus ta onniist wälja, ega pannud seda hirmust kisa tähelegi, mis waese poisikese rinnust tõusis, kui neegri otsust kuulis. Küll nuttis, karjus ja hüüdis ta Stipioni, temalt armu paludes, aga see ei teinud sest tegemistki — ta ei tulnud tagasi, waid istus bue, onni ette pingi peale ja kuulas rõõmsa meelega õnnetuma poisikese häda kisa. — Ta tundis enese nii õnneliku olema, et unigi sõutumaks kadunud oli.

Üks teise järele kadusiwad jätendawad tähed ja hommitu poolt taewa serw löi punetama, pääwa tõusu ette kuulutades.

Rõige bö nuuksus Paawel oma kurtust tagasi tõrjudes, sest, weel polnud ta oma armsa isa surma pärast ennast waigistada saanud, kui teda teine raske õnnetut — orja põli ootas. Nii ütle mata rõhuvast täitis see tundmus ta rinda.

Viimaks waikis poisikene ja Stipion astus onni, kus ta teda murelise näoga nägi istuwad. See tegi aga neegrile head meelt ja naeru joon tuli ta paksudele huultele.

Oma piinajad filmades, tuli wärin poisikese peale.

Kui ta nüüd libidud poisikese kätte ümbert lahti oli teinud, käs kis ta teda enese järele tulla.

Waewalt jalgade peal seistes, langes ta oma käsija ette põlwili ja palus surma hirmuga, et ta temale mitte tule surma ei teeks.

Küll oli nüüd Stipionil hea meel, kui oma uhked, kõrge meelelist harrad enese ees põlwili nägi küürutawad.

Õnnetu argpliks, ütles ta, tudas wõid sa ometi ennast nüüd ühe waese orja ees nii alandada, teda sa ennem sugugi inimeseks ei pidanud,—teda sa waremalt nii põlgasid.—Hea küll,

jää waid, ma kingin weel see kord sulle su elu. Ela, hõrra Paawel, sest mida kauem sa elad, seda parem mulle,—ma wõin sulle siis kõik wõlad kätte maksta.—Nüüd aga tööle.

Kuuldes, et Stsifion ta elu ei püia, kargas ta rõõmuga maast ülesse ja tõttas oma piinajaga ühes sukru põldudele.

Praegu oli ka istanduste peal kõige tihedam töö aeg. Orjad pidid pilliroogu maha löökama, kimpudesse siduma ja iseenele õladel weskile kandma, kus siis rullide abil sukru olused wälja saiwad pressitud. Kui Stsifion põllule jõudis, oliwad kõigide pilgud tema kaasalise poole pöördud, kes nii kurwa näoline oli. Raske oli neegritel uskuda, et nende endine käästija ja hõrra nüüd ühes nendega tööd pidi tegema.

Ühe neegri kääst sirpi wõttes, andis ta seda poisikese kätte, üteldes:

Kui sa nüüd hästi tööd ei tee, siis pead minu piitsa maitsta saama.

Koormatud südamega wõttis ta sirbi ja hakkas sõna lausumata tööle. Kui ütle mata õnnetu tundis ta ennast teiste orjade hulgas olles, keda ta alles mõni pääw warem sugugi inimesteks ei olnud pidanud. Eugemata pisarad tilkusiwad ja süda lõhkes häbi ja alandusi tundes. Mida kõrgemale päikene pilwita taewas tõusis, seda kõrwetawamaks läks palawus. Paawel oli sunnitud palawa pääwa kääs tööd tegema, ehk küll tööst õppimata kääs ja jalad walutasiwad.

Ta piin oli hirmus.

Weel heile istus ta palkoni peal, tiheda põesade warjus, kus kõrwetawad päikese kiired talle mingisugust waewa ei teinud,—ja täna täna pidi ta ilma palawuse peale waatamata rasked tööd tegema. Weel heile seisis Stsion ta ees ja lehwitas tuulutajaga tema näolt palawust, aga täna seisis see samane Stsion piitsa kääs hoides, teda tööle sundides, tema juures. Siia maale oli ta elu täis lõbu ja rõõmu olnud, ei ükski must kurjuse pilw teda ähwardanud ja nüüd—nüüd oli see kõik, nii ruttu, nii otamata kiirusega teiseks läinud!

Kord korralt tõusis päikene, kord korralt läks palawus suuremaks ja kõrwetas armu heitmatalt kõiki maad. Waene Paawel oli wäsimuses üsna roidunud; ta põlwed nõtkusiwad, higi tilgad katsiwad otjaefsi, liig jänu kurnas teda ja surus ta keele kurgu lakke kinni; mittu kord kukkus sirp ta jõuetu kätte wahelt maha, aga ikka ja ikka pidi ta teda uuesti kätte wõtma ja tööd tegema! Isegi neegrid, kes temast palju tugewamad ja raske töödega ära õppinud, isegi need tundsiwad rammetust.

Viimaks kadus ta jõud, ta kukkus nuttes maha.

Raiskworst, tõuse üles! karjus Stsion ja tee, et tööle hakkad!

Ma ei wõi enam nuutsus poisikenel! Mu käsi on nõrk, et sirpi kääs hoida! Mu jalad walutawad hirmsaste!

Kas oled ja seda näinud ja kuulnud et peremees orjalt küsib, võib ta tööd teha või mitte. Ka sina ei teinud omal ajal mitte seda! ütles Stsion. Sa sundisid mind vöö ja pääwad enese juures seista ja oleksin ma iialgi julgenud öelda et ma väsinud olen, mis oleksid ja teinud, ja oleksid mind weriseks piitsutada lastnud. Saa siis nüüd aru, kui raske lihe orja elu on, kell kuri peremees! Silmapilk tööle!

Ta ei liigutanud ennast.

Kas ja ei kuule, mis ma sind käskin? Dri ei tohi laiskleda.

Ma ei või enam. Vöö mind, tee minuga, mis tahad, aga ära mind tööle sunni. Mu jõud on otsas!

Küll ma sulle jõudu juurde annan, ütles Stsion põrglikult naerdes.

Neid sõnu öölde, wuhises piits õhus. Paawel karjatas. Ühe hoobi järel tuli teine ja weel kolmas. Hirmust walu tundes kargas ta maast ülesse ja hakkas tööle, ehk tall see küll raske oli:

Nääd nüüd, kuidas mu rohi aitas, keda ja enne nii wäga rohkestest oma orjadele jagasid.

Mõne minuti tegi ta tööd, ehk ta liikmed küll kui külma tõbelisel wärisesiwad; pilliroog langes ta sirbi lõõride all, aga mitte kaua, sest nii pea kui ta ennast kummardas, et neid kokku korjada ja õlale wõtta, kadus ta jõud soutu- maks ära; ta langes minestanult maha. Kui oma uimastusest ärkas, filmas ta Stsioni kurja

nägu, kes teda wihaga kättpidi raputas. Praegu tuli wana walitseja Rooland nende juure, kes poisikese rõhuvad olekud nähjes, ütles: Stsion, lase ometi poisikese sugu puhata, sa nääd, et ta ju wäsi on, et ta enam teha ei jõua.

Küll piits jõudu annab, wastas kuri neeger. Ma palun teid, härra, mind minu ammetis mitte segada.

Ma arwan, et härra Belski sellega rahul ei ole, kui kuuleb, et teie meie kadunud pere-mehe pojaga nii kõlwatumal kombel ümber käite.

Ei sugugi, ütles korraka Belski, kes neile tähelepanemata oli lähenenud. Sugugi ei pane ma seda pahaks, isegi hea meel on mul Stsionile, et ta orjast ilma asjata aega ei lase raiskada. Mida karedamalt nende kelmidega ümber saab käidud, seda usinamad on nad oma kohut täitma.

Aga Paawel on ju meie

Just nii sama sugune ori, kui kõik teised wastas Belski, wihast pilku ülewaatja poole heites.

Raastundliku ja haleda meelega läks Rooland oma halli pead wangutades eemale. See oli liig kurjus Belski poolt oma endise leiwa isa poja vastu, nõnda mõtles ta.

Paawel langes oma wihase waenlase ette põlwili:

Ärge sundige mind enam tööle, palus ta, teie näate ju küll, et ma palawuse ja wäsimusest üsna jõutu olen.

Kumal poisikene, ja palud ju koguni wõimatunud asjal. Ori on ju selleks loodud, et ta tööd peab tegema, aga hea küll, ma tahan sulle siis ka kergemad tööd anda.

Wähese mõtlemise järele ütles ta mõruda naeruga, ma saadan sind sukru westile, kus töö koguni kergem.

Eht Stipion küll poisikese wastu ka kuri oli, aga neid wiimseid Belsti sõnu kuuldes, muutis ta nagu ometegi walgets.

Töö sukru westis oli kõige kardetawam, iga filmapilt wõis kõige vähem kui efektus seal piinliku surma tuua.

Belsti soom Paawlist ja Walentiinast, kui wõimalik kõige rutem lahti saada, sundiski teda seda tegema. Seal pidi ju kahtlemata, sealse tööga harjumata inimene kõige rutem elu kaotama. Kohe saatis ta Walentiina järele, et neid siis ühes wennaga tööle saata. Kui suur oli aga tema imestus, kui neeger ilma tütarlapseta tagasi tuli.

Kus Walentiina?

Ma ei leidnud teda kuskilt, oli neegri lihiene wastus.

Sa waletad, koer! ma ise panin teda heile, tuppa luku taha.

Müüd oli aga tuba tühi; aken lahti ja katkine redel akna all.

On siis see kõlwatu plika ära jooksnud? Silma pill tarwis taga ajajaid wälja saata, üt-

les Wiktor kui meeletu. Raskestes peab ta oma tegu kahjatsema.

Weel polnud ta wiha täiesti lahkunud, kui faks teenijad ruttades tema poole tulivad, üks nendest teatas et ka Ahmed ja Tšaida kadunud, kuna teine ütles, et wana härja magamise tua akna raud wõrre katki on.

Kui aga raud last alles on? ütles ta, ikka wihafemaks saades.

Ras see on ära.

Aha, naeris ta pörgulikult, hambaid kiristades, nüüd saan ma aru. Ahmed ja Tšaide peastiswad tüdrukku ja warastasiwad kasti. Uleannetumad koerad! Külap nad pea meie kääs on; ega nad selle raske kastiga kui kaugele jõua! Kahklemata pidiwad nad muidugi Uue Orleani poole minema.

Seda ma ei usu, et nad sinna poole läksiwad, ütles Stšipion higi pühkides ja nagu midagid meele tuletades.

Mis asjast wõid sa seda teada, räägi, ütles Belski kärjstult.

Täna ööse, kära ja koerte haukumist kuuldes, läksin ma oma onnist õue, et waatada, kas mõni kelm meile wõõrsile tulnud; aga ei, ma ei leidnud aga kedagid, kuid metsa poolt oli iseäranist šahinad kuulda ja koerad jooksiswad haukudes sinna poole. Mõeldes, et waras kustki ligi lähedal peitus on, hakkasin ma karjuma, et

talle hirmu teha, aga kedagid; warsti tuliwad ka koerad saba liputades tagasi.

Voll pea! ja oleks mind ülesse pidanud ajama, muidugi teada, pidiwad nad nemad olema. Silmapilk hobused ja koerad walmis, käs-kis ta.

Pea oli käsk täidetud ja Wiktor sõitis mõne teendri ja koera karja saadetusel metsa, põgenejaid taga ajama. Röömsa meelega waatas Stipion talle hulk aega järele; tall oli hea meel, et oma uut peremeest petta oli saanud ja talle wale teed juhatanud. Eks olnud walgel inglil seda hõlpsam nüüd edasi saada.

Õhtu eel tuli Wiktor paha meelega ja tühja kätega tagasi, sest põgenejad oliwad kui maa alla wajunud. Rõõm ta wiha langes nüüd waese poisikese peale, keda ta järgmisel päawal westile saatis. Poisikene põlnud weel omast heilsest tööst, keda ta pääwa loodeni teinud, täiesti puhunud, kui jälle tööle pidi minema. Stipion kes oma ohwrist lahkuda ei tahtnud, läks temaga ühes westisse, kus õnnetu poisikene jällegi oma kättemaksja piitsa all pidi olema. Wiktor lootis nüüd kindlaste, et Paawel, kes seda tööd ei tunne, pea oma ette waatamata olefuga surma ohwriks pidi langema, aga wale, ta pettis ennast, sest Paawel oli liig ette waatlik. Ta teadis väga hästi, et siin filmad lahti pidi hoidma, kui rullide wahale ei tahtnud sattuda, kus silmapilk kogu inimesest mite mund kui räbalad järel oleks jäänud.

Raske on neid piinamisi kirjeldada, mis waene poisikene kõil tunda pidi saama. Pääwad otsa tegi ta pääwa tõusust kuni loodeni tööd, sai iga wähema kui wastupaneku juures piitsa, magas Stipioni onnikese nurkas põhkude peal ja töitis ennast maisi leiwaga. See

Kõik oli talle tundmata—wõõras asi. Dõsetel walas ta libedaid pisaraid, meele tuletades, kus ta ilma muret ja häda tundmata nii hiilgawate lootustega ülesse kaswanud. Kõik ta kurbad teod waese orjade wastu tulimwad nüüd tema waimu filmade ette. Ta kahjatses—kahjatses südamest oma meeletumad tegusid.

Nädalad kadusimad.

Oma rõhutamad piina tundes, sai ta väga hästi aru, et ainult surm teda weel sellest peasta wõib. Kord, kui ta jälle westis oli, kuulis ta, et üks ori jälle põgenenud.—Ka mina peaksin seda sama tegema, mõtles ta ise eneses. Niisugawale juurdus see mõtte ta südamesse, et juba järgmisel öösel oma nõuu täide tahtis saata. Kui röömustaw oli see tundmus, oma piinajate küüsi peasebada. Pääwa otja tegi ta rahulitult, ilma kõige wahemad, rahutumad olewad awaldamata tööd. Ohtul, onni jõudes, näris ta weel maisi leiba ja heitis kohe pitali, warsti oli norinad kuulda—ta tegi kui magaks, ehk küll ülewel oli ja tufsuma südamega parajad filmapilti ootas.—Nii pea aga, kui Etzipion uinus, kuulatas ta hinge finni pidades selle hingamist. Meeger magas rahuliste, ta roomas ilma kröbinad tegemata uksest öue. Nüüd ruttas ta edasi, jõe poole, et kalbalt lootfikud leida, kellega siis rutemalt Uue Orleansi peaseda. Dnnetufeks ei leidnud ta seda ja nüüd, mis pidi ta nüüd peale hakkama. Ta läks, et suurt maanteed ülesse otsida, sest öö pimebus oli nii suur et ainult enese ümbrust wõis tunda; wiimaks leidis ta teed ja lootis kindlasti seda mööda nüüd linna jõuda. Suure sammudega hakkas ta oma wäsimust unustades edasi minema.—Edasi! Edasi, kinnitas ta ennast. Ainult see trööstis teda ja andis ta wäsinud liikmetele uut jõudu. Siiski oli töö ja ilma uneta ööb teda nõnda kurnanud, et peale wiie tunnilise käigu waewalt jalgu wõis liigutada.

Ma pean siin kõrge puu all wähe puhkama, mõtles ta iseeneses, päikese tõus äratas mind ja ma wõin jälle uue jõuga edasi ruttada.

Päikene oli ammugi tõusnud, aga ikka magas ta, ta oli lootnud, et tõuswa päikese kiired teda äratama saawad, aga ta eksis, sest puu, mille all ta nii magustas, te magas, oli nii paks, et päikese kiired sugugi selle oksade wahelt läbi ei peasnud. Nii kadusiwad õnnetumal põgenejal kallid tunnid, leda ta oma peasmiseks kasuga oleks wõinud tarwitada. Ta ärkas, kui päike juba kurnis kõrgel oli ja wali koerte haukumine ta kõrwa kostis.

Mu Sumal! nii kaua olen ma maganud, hüüdis ta.— Võuna pea aegu kääs! Pea wõiwad mu waenlased minu jälgedel olla.

Kord korralt tuli koerte haukumine ikka ligemale; wiimaks kuuldus ta Stsipioni hää, kes koeri edasi ruttamisele sundis; ta kõrwu. Õnnetust aimades jooksis ta metsa tihnikusse. Ta jooksis nii ruttu kui jõud wähegi lubas ja oli mõne minuti pärast juba nii kaugele jõudnud. et waewalt weel koerte haukumist wõis kuulda, Juba mõtles ta, et oma waenlase eest peaseb, aga ei, koerad leidsiwad ta jäljed ülesse ja ta hõfordse jõuga ruttasid nad tema järel. Juba olid koerad ligidal, ta nägi neid, aga ta jooksis weel, jooksis ehk küll hing rindus kinni ähwardas jääma; ta süda pekis rahutumalt, higi tilgad langesiwad mööda palgeid maha, põlwed nõrkusiwad ja wärisesiwad jõuetult aga ikka püüdis ta eemale jõuda. Surma hirmuga waatas

ta enese ümber, et kuskil mõnd paika leida, kus ennast varjata, aga ei parajad paika kuskil. Viimaks silmas ta, hulk maad enese ees madalaid maja ütikesi. Ta hakkas nende poole ruttama. Juba oli ta kaunis majakeste ligidale jõudnud, kui — oh õnnetust — ta jalg korraga finni jäi ja edasi ruttamist takistas, — ta oli sambladega finni kaetud rabasse sattunud.

Ta kukkus.

Suure waewaga ajas ta ennast ülesse, aga jalad olid kui kammitsas — nad olid sisse pori sees finni ja enne kui ta ennast peasta võis, olivad koerad õige ligidale jõudnud ja juba hõiskas Stsipation rõõmu tubinas. Waene Paawel! Kaeblikult karjatades langes ta uuesti maha. Stsipation wistas ta aga pori seest välja ja sidus ta käded tugewa nööriga selja peale finni.

Õnnetu poisikene ei mõtlenudki vastu panemise peale, sest see poleks ju aitanud. Raskestes hingades ja hädalise häälega sosistas ta: Jah, on näha, et Issand minu süüd mulle andeks ei taha anda, sest muidu oleks ta mind peastnud.

Issand tahab, et sa oma ülekohtud jälle heaks pead tegema, ütles Stsipation, selle pärast on ta sind jälle minu kätte saatnud. Sa tead väga hästi, misjugune karistus põgenejad ootab.

Jah, ma tean, sosistas Paawel, aga tulgu, mis tuleb, kõik tahan ma waitfelt kannatada.

Hea küll, saab juba lobisemisest! Me peame ruttama.

Nad lätsiwad.

Neeger sammus poisikesse kõrwal, hoolega selle liikumist tähele pannes, kuna koerad kord ees, kord taga, rõõmsaste jaba liputades oma healt lõtsiwad.

Küll raskeste petk's Paawli süda. Hirmuga mõtles ta, et kõik ta saatuse, ta elu ja ta surma otsus selle hirmsa Belski kääs pidi olema, Belski kääs, kes ta kõige suurem waenlane. Ta oli weel noor ja oleks kõiki tänini juhtunud siindmuse unustada mõinud, mis talle ta taga kinsajad teinud, kui ta tulewik teiseks oleks muutnud.— Peaksin ma ehk Stsionioni paluma, et ta mind jälle lahti laskeb, mõtles ta eneses, võib olla, et ta aga minu peale halastab.

Stsion ütles ta paluwalt, ma tean, et sa minu pärast palju kannatanud oled, aga ei või nüüd ka öölda, et mina ilma rõhumata, ilma piinata olen olnud, mis sa mõne nädala wältusel mulle nii rohkesti tunda oled annud. Või arwad sa, et mind weel küllalte piinatud ei ole! Ole hea, peasta mind, — anna mulle priidust ja lasse mind põgeneda, elu aeg saan ma sind meeles pidama ja sinu eest paluma.

Aga neeger ei pannud seda juttu nagu tähelegi need sõnad ei liigutanud sugugi tema kiwi kõwa südant.

Kõige minu palwete juures olid sina oma ajal kuulmata, nüüd tahan mina seda sama olla, aga siiski tahan ma härra Belski paluda, et ta sulle sinu elu kingiks ega sind wõlla ei riputaks — ehk ja oma põgenemisega küll seda ära oled teeninud. Aga ära rõõmusta weel! Sulle oleks küll surm parem, sest ära looda, et mina kättemaksmist olen unustanud. Siiski kardan ma, et Belski mu palwet kuulda ei wõta, sest ta jäänub su surma järele, — ta on jaks omad põhjused. — Aga küllalt sellest! Sinu palwed ei liiguta mind sugugi.

Istandusesse jõudes tuli Wiktor neile pörgelikult naeratades wastu.

Aha, wõi said selle koera kätte! Koh ütle, kuhu tahtsid ja minna? ütles ta. Täna oma saatust, Stefion, et teda leidsid, sest muidu oleks su käsi halwaste käinud. Nüüd wii teda aga wõlla juure.

Paawel kahwatas ja wärises oma surma otsust kuuldes. Stefion astus tema ja Wiktori wahel.

Härra Belski; ärge olge nii häge, kannatage weel. Ma lubasin poisikesele, et ma teilt temale elu palun.

Meeletu loll! mis on minul sinu lubamis-tega tegemist!

Ei härra, see ei lähe! Ma ei taha, et ta sureb. Mull pruugib aga üks ainukene sõna

õelda ja siis — siis teab kõik rahvas, et teil sugugi niisugust meelewalda tema kohta ei ole.

Üleannetu koer! häbemata ori! karjus Belski, vihaga käsi õerudes. Pihuks ja põrmuks lasen ma su teha, sa üleannetu loom! Ütle, kudas julged, kudas tohid sa oma härrad ähwardada.

Ta tormas kella juure ja kõlistas kui oleks kõige suurem häda kääs. Vähe aja pärast kogusivad walitsejad ja kubjad ta ümber. Ta käs- kis Stsifioni siduda, — ise pani ta temale weel rätiku suhu, et ta ühtigid rääkida ei saaks.

Mis sugust trahwi peab üks põgenenud ori seaduse järele saama, — ütles ta nüüd ennast walitsejate poole pöördes.

Surma, wõlla samas, wastasiwad need tahtmatalt.

Stsifion ja sina siin, näitas ta sõrmega Paawli poole, kuulete nüüd?

Siutud Stsifion püherdas aga ümisesedes mööda põrandad.

Kui nüüd Paawlid wõlla juure taheti wiia, astus Roland Wiktori juure ja ütles:

Ma palun teid, ägre täitke seda otjust, muutke trahwi, sest jaks on teil luba — ta on ju teie lihane sugulane. Pange punri, aga seda were tööd ärge tehke.

Wiha pärast läks ta nägu walgeks ja kurja pilguga waatas ta wanamehe otsa, kes nii julgelt nii kartmatalt temale seda oli tohtinud öelda — talt trahwi muutmist nõuda.

Häbemata lurjus! karjus ta, ära unesta, et mina peremes ja sina minu sulane oled. Wistage teda pimedada kambri!

Urge unustage, härra Belski, et mina priimees ja mitte teie päris ori ei ole, kellega üks kord kudas ümber käia võite. Veel viimast kord küsin ma teilt, kas teie oma otsust ei muuda, — oma hea tegija poega surmasti ei peasta?

Ma teen ainult seda mis seadus nõuab.

Sunnetuseks ei võdi mina küll teie häbemata tegu süüdimataks teha, aga siiski ütlen ma, et teie seda kord raskestest kahjatsena saate. Ka ütlen ma ennast ammetist priiks, mõrtsuka leiba ma süia ei taha.

Seda öölde murdis ta oma piitsa tükkideks ja wiskas Wiktori jalgade ette maha.

Ühest istandusest teise käies, saan kõigile rääkima ja selgeks tegema, et teie oma hea tegija poega nii armu heitmatast surma saatnud, et aga tema wara enesele saada — tema rikkusest ennast rõõmustada.

Belski oli nii raske löögi saanud, et ta sugugi ei näinud, kui wanamees ära läks. Ta jutt oli teda küll kohutanud, aga oma otsust, seda ei tahtnud ta ommetegi muuta.

Parajaste, kui Paawlile linku kaela pandi, et teda wõlla tõmbada, ligines eemalt üks tõld ja ruttas suure kiirusega wõlla poole.

Sinna jõudes peatas ta. Noor tütarlaps kargas tõllast välja ja jooksis tšisaga Paawli poole.

Paawel minu armas, kallid Pawell hõiskas ta, tema ümbert kinni hakkades.

Walentiina, mu armas, hea õetene! Sinna imet, meie jooksi on ise tagasi tulnud, ütles Wiktor. Hei, inimesed, püütk ta kinni, et jälle lippama ei saa.

Nüüd astusiwad ta kohtu president ja ohwitser tõllast välja. President astus Wiktori poole ja ütles: Kohtu nimel, teie olete minu wang. Belski: tahtis põgeneda, aga president haawas ta kuest kinni ja käskis teda siduda.

Teil pole mingisugust õigust mind wangi võtta, karjus Belski. Minult mina olen siin kassija ja härra.

Küllalt juba sellest tembutamisest, ütles president karedalt. Minu kadunud sõbra tõstament on minu kääs.

Wale tõstament! Sest üks neid oligi.....

Keda teie ära warastasite. Waeste laste õnneks oli see alles päris tõstamenti ära kiri, kuna tõstament minu hoiu all oli.

Kinni sütunud kätte ja jalgadega weeti Wiktor tõlda ja sõidutati Uue Orleani, kus ta oma teenitud palka pidi ootama.

Armas Walentiina, ma ei sa sugugi aru, mis see kõik tähendab, — on see unes või

ilmsi, mis ma kuulen, ütles Paawel, ikka veel kaelas rippudes ja teda ikka ja ikka jälle musutades.

Ei sugugi, pole see enam unenägu, waid tõeste oled sa prii, rikas ja õnnelik. Täna Ahmedid ja Tsaidad, kes mind põgenemisele aitasiwad. Ilma nendeta oleksime meie tõeste kadunud.

Jutusta omeli, kuidas see kõik võimalik oli, palus ta Walentiinad.

Wäikese paadiga, keda meie jõe kaldalt leidsime, sõitsin ma oma sõpradega, Ahmedi ja Tsaidaga Uue Orleani, alustas Walentiina oma juttu. Seal tahtsime auru laewa peale istuda, et Tehasissse sõita, aga õnneks ei olnud seal laewa leida, kes meid meie eesmärgi poole oleks wõinud wiia ja meie pidime pea warju otsima; ja meie leidsime seda ühe prii neegri majakeses, kes Ahmedi hea tuttaw oli. Esiteks olime küll hirmu sees, aga pärast poole, kui meie enam eneste tagaajamist ei kartnud, jäime juba julgemaks. Müüd tuli mulle kohtu president meele, kes meie kadund isa hea sõber oli. Ma läksin tema juure, aga ta ei olnud see kord linnas ja ma pidin tema koju tulekut ootama. Kui ta tulekut, kuulsin läksin ma Ahmediga ühes, kes raud kasti ka sinna wiis, tema juure. Ta wõttis mind wäga armulikult vastu ja kui ma temale kõik meie asja olin jutustanud, oli tema esimene küsimine:

Kus on siis teie tõstament? Ma ei saanud aru, — ei teadnud mis tõstamendist ta räägib, Ära muretsse armas laps ütles ta mulle, külap me teda leiame. Ja meie leidsime teda tõeste. Hoolega raud kasti läbi vaatades, kus isa kuld ja kallid kiivid seisivad, leidis ta, et sell kae- firdne põhi oli. Ta tegi selle lahti ja tõsta- ment oli seal. Noh, nüüd olete teie priid, ütles ta mulle, homme hommiku sõidame istandusesse. — Oh, Paawel, kui sa teaks, mis hea meel mul oli, kui istanduse poole sõitsin, kust alles nii hilja aja eest ära olin põgenenud.

Kui tua juure läksime, leidsime Stsipioni sealt siutult. Me võtsime temal rätiku suust ära ja ta teatas, et Viktor sind võlla juure toonud, ka ütles ta, et Viktor meie tõstamendi ära põletanud, et meie wara omale saada. Nüüd polnud meil enam aega, sest kohe ruttasime siia ja tänu Jumalale, et meie veel parajal ajal jõudsime. Kuuled nüüd Paawel! Ole rõõmus! Nüüd ei wõi enam ükski asi meie õnne meilt rõõwida!

Rõõmu joowastuses kallistas ta õbe, Presidenti ja ka Ahmedid ja Tsaidad, kes ka sinna oliwad jõudnud.

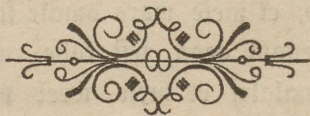
Sügawaste liigutatud läks ta nüüd tua juure, kust teda tund aega warem kui orja võlla sambale oli weetud.

Wana Rolanti palus Paawel jälle ammetisse jääda. Tsaida ja Ahmed saidwad priidust ja hull kingitust.

Ra Stjipion sai priidust, — kuid teda ei lubatud istandusesse jääda — ta pidi ära minema.

Mine, ütles Paawel, ehk sa küll mulle palju üle kohut oled teinud, annan ma sulle andeks. Ma kingin sulle küll priidust, aga sind ennast ma enam näha ei taha, sest see saaks mulle ikka veel mööda läinud aega filmade ette tooma. Mine Stjipion, taewas saab sulle andeks andma.

De ja wenna õnn oli nüüd otsata. Palju paremine käis nüüd Paawel oma orjabega ümber, sest ta tundis juba, kui raske waese orja elu on, — ta oli ju ise maitsnud. Walentiina jäi ikka, nagu ennegi orjade wastu kaastundlikuks. Olita ju musta orjadele walge ingel.

Sind 20 kop.

